БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 18 (11004) | 1966 оной январиин 22, суббото | Сэн 2 мүнгэн

МАЛАЙ ҮДЭСЭ ХАРУУҺАН ТЭЖЭЭЛ ХОЁРҺОО

Мүншье бараг хүдэлбэ гээшэ аа гүб гэжэ бодожо, ябабашье, зуун эхэ хонин бүриһөө 96 хурьга түлжүүлһэн би хадаа үнгэрэгшэ намар хонишодой суглаанда ошоходоо, аймаг соо түрүү зэргэдэ гарашоо хүм гэжэ заяандаашье һанаагүй байгааб. Теэд нэгэ мэдэхэдээл, хүндэ ёһын табсан дээрэ гарашанхай, чемпионой торгон лентэ хэдэрүүлгэжэ, Хүндэлэлэй грамота абажа байһба гээшэб. Тэрэшье тэрэ гэлэй: эрхимлэжэ, түрүүлжэ ябахада хэндэшье һайн, теэд һанаандаал нэгэ һайтай байһаб. Нютагай эрхэ байдалаар бараг тоотойшье һаа, хонин бүриин хурьга түлжүүлжэ шадаагүй хүн имэ хүндэ ямбада хүртэхөөр байгаа гээшэ гүб, бүхы аймаг соо энэ тухайтай хурьга абаһан хонишод үгы байһба гээшэ гү? Үгы хадаа юундэ тиимэб?

Эхэ мал гээшэ, илангаяа жэжэ мал жэлдээ яабашье түл үгэхэ ёһотой. Теэд яахадаа зарим отаранууд үсөөн түл абанаб гэһэн асуудал гарана.

Минии бодоходо, гол шалтагаанинь хадаа шоно нохойдошье зуулгаһанһаа бэшэ, гол түлэб хурьгадайнгаа нарай багада хүзүүһа, тэжээл муутай байлгаһанһаа боложо, түл үсөөнөөр абгана. Манай колхоздо зарим отаранууд үбэлэй һүүл багаар, хабарай эхеэр зуугаад, зууһаа дээшэшье хурьгадаа үхүүлһэн байдаг. Энэмнай хэндээ хэрэгтэй, юундэ туһатай ажал бэ? Хүсэдөөр түл абахагүй, үдхэжэ олошоруулжа шадахагүй болобол, үнэндөө хадаа мал харанабди, үсхэнэбди гэжэ зэрэ зүүһэнэй үлүүл. Игэжэл асуудал табигдаха ёһотой гэжэ һанадагби.

Нёдондо жэлдэ манай отарынхид хонидоо һайнаар таргалуулжа, үбһэ тэжээл элбэгтэй үбэлжэлгэдөө ороо һэмди. Үбэлэй һарануудта хурьгалһан хониднай ноосоной гаратар тэнхээ тамираа балай ехээр гээгээгүй, үхэл гарзагүйгөөр ондо ороо, хурьгаднайшье һайнаар түлжоо һэн. Олон зуун толгой соо элдэбын хонин, хурьгад дайралдадаг. Зариманиинь үбшэн, эрэмдэг байха, хурьга хаяха, үбшэлхэ. Зарим хонин хурьга хаяжа, үсөөхэн хонин һубай байжа, үбшэнэй шалтагаанаар тоотойхон хурьгад гарзалжа, хонидойнгоо тоогоор хорёод хурьгад дутуу абтаа һэн. Одоол мүнөө жэлдэ хонин бүриин хурьга түлжүүлхэ гэһэн зорилготой ажаллажа байна гээшэбди. Бэлэдхэлнай хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн. Искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн хониднай эртэшье, олооршье хурьгалжа захалаа. Шэнэ жэлэй эхеэр зуугаад хурьгатай болоод, тэрээнһээ хойшо үшөө хоёр зуун табяад хонин хурьгалжа, хүлеэһэн хурьгадайнгаа гурбанай хоёр хубине тодожо абаад байнабди. Хони, хурьгадай шадал һайн. Зуунай зуун хурьга абаха, түлжүүлхэ арга бии.

Малай үдэсэ гээшэ харууһа тэжээл хоёрһоо гэдэг гээшэ бэзэбди. Тэрэшье зүб. Харууһа һайнтайл байхадаа мал садхалан, өөдэргэн байдаг. Харууһан гээшэмнай гол түлэб малые тэжээлгэ, эдеэлүүлгэ болоно. Саг саганы хонин, хурьгадаа эдеэлүүлээд, уһалаад, байрадань дулаанаар, даарuулангүй хонуулаад байха хэрэгтэй.

Мүнөө жэлдэ манай эндэ саһан ехэ. Тиигэбэшье хурьгалха үдэ хонид һэтэ бэлшээгдэнэ. Имэ үбэлэй болохые мэдэһэн шэнги бидэнэр мүнөө жэлдэ хэзээнэйхиһээ үлүү ехэ үбһэ, зелёнко абаһан зомди. Теэд үбэл, хабарай саг ута, тэжээлээ арьбалалсажа байгаагүйдэ аргагүй. Тиигэбэшье тэжээлээ арьбалнабди гээд нарай хурьгатай, али хурьгалха хонидоо бэлшээри дээрэ үбэлжүүлжэ, хүшэ шадалынь һуларуулжа байгаа зон бэшэ аабзабди даа. Хониднай эдихэеэ эдеэд, хажуугаарнь бэлшэлсэжэ, намарайнгаа хүшые балай табинагүй.

Хони, хурьгадта мүн талха таряанай зүйл, нарһанай шэлбүүһэн эдюулэгдэнэ. Хурьгадтаа мел, модоной хоо, загаһанай тоһо гэхэ мэтэнүүдые эдюулдэгбди. мүн хэмэл гэхэ гү, али хүнэй гараар буйлуулагдаһан, шанаржуулагдаһан һүн хурьгадта уулгагдана.

Отарын хонид бүхыдөө бараг шадалтай гэжэ һанаашье һаа, олон зуун толгой соо тэнхээ тамираа алдантаһан, алдажашье захалһан зариман байдаг. Тиимэ хонидые бэлшээридэ гаргангүй, һайхан үбһэ, зелёнко, талха таряанай зүйл үгэжэ тордонобди. Тиигээгүй һаа, тэдэнэр улам муудаад, хурьгаяашье садхаахагүй, һүүлэй һүүлдэ өөрөөшье, хурьганиинь шье үхэжэ болохо.

Манай отарада ажаллажа байһан хонишод, хурьгашад: Долгор Очирова, Цыден-Еши Очирова, Дулма Гончикова, Ринчин Гончиков гэгшэд бэрхэ малшад, оролдосотойгоор хүдэлдэг хүнүүд.

Зөөриин эзэн «үбэл—тэргээ, зундаа шаргаа заһадаг» гэһэн үгэ бии. Мүнөө малаа ондо оруулжа, түл түрсээ абажа байха үедөө хойто жэлэйнгээ юумэнүүдые баһал мартажа болохогүй. Манай эндэ түүртэ, отарынхид нэмэлтэ хүнүүдые абаад, малайнгаа эдихэ үбһэ тэжээлые ооһэдоо абадаг гуримтай. Тиимэһээ даалгагдаһан сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргажа адхаха, хабар һайса тарааха ёһотойбди. Юрэнхыдөө сабшалан һайжаруулха хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулжа, малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг болохо сагнай ерээ.

Үбэл тэжээлээр дутамаггүй байбал, түл һайнаар абахабди, ниитынгээ ахуу малые түргэнөөр үдхэхэбди, ашаг шэмэшье ехээр абадаг болохобди.

Б. БАДМАЕВ.
Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхозой ахалагша хонишон.

КПСС-эй XXIII съездые угтуулан

ШУБУУШАД СУУРХАҺААР

«Знамя Ленина» колхоз шубуунай томохон фермэтэй. Калиновка тосхоной хойто бэедэ энэ фермэ оршоно.

— 4000 үндэгэлдэг тахяатайбди. Тус бүриһөөнь сезон соо 80 үндэгэ абахабди гэжэ үгэеэ үгэһэн аад, 98,3 үндэгэн абтаа, хамта 288,9 мянган үндэгэ гүрэндөө худалдаабди. Бараг хүдэлэгдөө гээшэ бэзэ,— гээд Леон Авдеевич Васильев наадан һагад энеэбхилнэ.

Нёдондо тус фермэ 10 мянган дальбараа худалдажа абаа һэн. Эдэ бишыхан амитадые гарза хоролтогүйгөөр тэнжээхэ гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ даа. Леон Авдеевич, Аксинья Парамоновна Сластина гэгшэд оролдолго харууһалгын ашаар эдэ амитадые ямаршьегүй томо болгожо табиһан.

Мүнөө ажалша бэрхэ эдэ хоёр шубуушад КПСС-эй болохоёо байгаа XXIII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсон, дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, сезон соогоо тахяа бүриһөө зуун үндэгэ абахабди гэжэ мэдүүлнэ.

В. ШИРДАРМАЕВ.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой локомотив-хабсаралгын цехэй электрослесарьнүүдэй бригада һайнаар ажаллана. Александр Пиядинай хүтэлбэрилдэг энэ бригада электровозой тусхай аппаратура хабсаргадаг. Энэ ажал орёо оньһон юм, тэрэниие дүүргэхын тула мэргэжэл шадабари гаргаха хэрэгтэй. Электрослесарьнүүд дүй дүршэлөөрөө дэмы суурхадаггүй байха. Ажалаа түргэнөөр, һайн шанартайгаар бүтээдэг. Тиихэдээл цех соогоо шалгаржа, түрүүлжэ ябана.

Партиин XXIII съездын хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа бодотоор дүүргэжэ, эрхим шанартай продукци бүтээжэ байнхай. Зураг дээрэ: электрослесарь Алексей Горовой (зүүн гарһаа) бригадир Александр Пиядин хоёр ажаллажа байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

Совет болон хариин журналистнуудта зорюулагдаһан пресс-конференци

1967 ондо Монреаль (Канада) городто болохо бүхэдэлхэйн выставкэдэ Советскэ Союзай хабаадалсалгада зорюулагдаһан пресс-конференци хариин оролтой культурна холбоо барисаа байгуулха СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедтэ январиин 20-до болоо. Советскэ Союзай павильоной экспозициин ямар шэнжэ ба удхатайнь совет болон хариин корреспондентнүүд танилсуулагдаһан байна.

Бүхэдэлхэйн выставкэдэхи СССР-эй секциин генеральна комиссар Б. А. Борисов нигэжэ хэлээ: «Бүхы юумэн хүнэй туһада, хүнэй туһада» гэһэн уряатайгаар советскэ павильон түхеэрэгдэнхэй байха. Наукын, техникын, культурын, совет арадай байдал һайжаруулха, тэрэшэлэн уласхоорондын экономическа, научно-техническа, культурна холбоо барисаа хүгжөөхэн бэхижүүлгын талаар манай ороной туйлаһан амжалтанууд выставкэ дээрэ харуулагдаха юм.

Замбуулиннай дайдые шэнжэлэн мэдэлгын талаар амжагдаһан туйлалтануудта павильоной нэгэ бүлэгүүдэй нэгэн зорюулагдаха байна. Атомай элшэ хүсые энхэ тайван ажалда хэрэглэлгын туйлалтанууд нүгөөдэ бүлэгтэнь үргэнөөр харуулагдаха.

Советскэ павильоной проект журналистнууд танилсаа. Ленинскэ шангай лауреат М. В. Посохин түрүүтэй бүлэг архитекторнүүд болон инженернүүд проектые зохёоһон байна. Павильоной экспозициин ээлхэ талмай 13 мянган дүрбэлжэн метр болоно.

1967 ондо Монреальда болохо выставкэ арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлгэдэ, үгэеэ бүри һайнаар ойлголсолгодо туһалха гэжэ бидэнэр найданабди гээд Б. А. Борисов мэдүүлээ.

(ТАСС).

МОСКВАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

АХА ДҮҮГЭЙ, ХАНИ ХАЛУУН ОРШОН БАЙДАЛДА

КПСС-эй ЦК-гай уряалаар хани ёһоор Москва айлшалжа ерэһэн КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Чехословакиин Социалис Республикын Президент Антонин Новотнытой КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Л. И. Брежнев Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ январиин 20-до уулзаа.

Совет талаһаа КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. В. Андропов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ Чехословакида байдаг элшэн сайд С. В. Червоненко; Чехословакиин талаһаа — КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, секретарь Иржи Гендрих, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, секретарь Драгомир Кольдер, КПЧ-гэй ЦК-гай гэшүүн, ЧССР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Олдржих Павловский уулзалгада хабаадалсаа.

КПСС-эй болон КПЧ-гэй хүтэлбэрилэгшэд хоёр орондохи коммунис болон социалис байгуулалтын ябаса тухай бэе бэедээ мэдээсээ, совет-чехословак харилсаанай хэдэ хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ, мүнөөнэй уласхоорондын политикын эгээн шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа мэдэлсээ.

КПСС-эй болон КПЧ-гэй хоорондохи, Советскэ Союзай болон Чехословакиин Социалис Республикын хоорондохи аха дүүгэй хани барисаанай, мүн али бүхы талын политическэ, экономическа, культурна харилсаа холбооной саг үргэлжэ хүгжэн бэхижэжэ байһые хоёр тала һаналаа ханангяар тэмдэглээ. Эдэ харилсаанууд Советскэ Союзай, Чехословакиин арадуудай шухала аша туһада, бүхы социалис оронуудай аша туһада таарaлдана, коммунизм байгуулха, эб найрамдал, демократи болон социализмые бэхижүүлхэ түүхэтэ зорилгонуудыһ шиидхэлгэдэ туһална.

Уласхоорондын мүнөөнэй оршон байдалые, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй байдалые сэгнэлгээр КПСС КПЧ хоёрой хүсэд нэгэн адли хараа бодолтой байһаниинь һанамжануудаа мэдэлсэлгын үедэ элирхэйлэн мэдүүлэгдээ. Марксизм-ленинизмһээ, пролетарска интернационализмын болон аха дүү партинуудай хамтадаа хараалан зохёоһон документнүүдэй гол ёһонуудһаа үндэһэлэн, социалис оронуудай, дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нягта жагсаалые, нэгэдэлые бэхижүүлхын тулада саашадаа оролдолго гаргахаар шиидэнхэй байһанаа хоёр тала элирхэйлэн мэдүүлээ.

КПСС-эй КПЧ хоёрой хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга болон хөөрэлдөөн аха дүүгэй, хани халуун, үгэеэ хүсэдөөр ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

* * *

Мүн тэрэ үдэртөө КПСС-эй ЦК-гай Президиум Кремлиин Ехэ ордон соо обед хэжэ, Москва хани ёһоор айлшалжа ерэһэн чехословак ханинарые хүндэлөө.

Нүхэд Л. И. Брежнев Антонин Новотный хоёр тобшо үгэнүүдые хэлээ.

Обед хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн байна.

* * *

Нүхэд Антонин Новотный, Иржи Гендрих түрэл ороноо бусахаяа январиин 20-до мордоо.

(ТАСС).

НЭГЭ ҮДЭРЭЙ ОЛЗООР

Яруунын загаһанай заводой коллектив эдэ үдэрнүүдтэ мульһэн доороһоо загаһа бариха хүдэлмэреэ улам эршэмтэйгээр ябуулжа байнхай. Загаһа баригшадай дунда Степан Георгиевич Уваровай хүтэлбэрилдэг бригадынхид һаянай агнууриһаа олзогүй бусахадаа, нүгөөдүүлэйнгээ амжалтада атаархадаг болоһон юм. Январь һарын эхинһээ хойшо үдэр бүри шахуу агнуурида гараһан эдэнэр тиимэшье өөдтэй олзо олодоггүй һэн. Тиигэжэ хахад һара шахуу миинтээр мульһэ соолодог эдэнэр, январиин 17-ной үдэр хүлеэгдээгүй ехэ олзотой, заводтоо бусажа ерэһэн байна. Асарһан олзыень шэгнэжэ үзэн гэһээнь аяар 109 центнер загаһан баригдаһан байшоо. Энэнь һара хахадай түсэб дүүргэһэн жэшээтэй. Тиигэжэ гээгдэлдэ ороһон энэ бригада нэгэ үдэрэй олзоор түрүү бригадануудай тоодо оролсожо шадаба.

Январиин 12-ой мэдээгээр тус завод һарынгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн байгаа.

Загаһашадай энэ амжалта март һарада болохо партиин XXIII съездэдэ бэлэг болоно.

Л. ТКАЧ.

ЯНГААЖИНАЙ БЭРХЭШҮҮЛ

САГААН дуулга саһан хүнжэлдөө бүханхай, үрэжэлтэ намжаа Оронго нютагай тала, таряалан хизааргүй шэнги харагдан, хүйтэнэй амисхалаар тунана.

Малай үбэлжэлгэ үнгэржэ байна. Энэ жэлдэ «Улаан Оронго» колхоздо хори гаран отарын хонид ондо оруулагдажа байнхай. Тэдээндэ урагшаа тэгүүлһэн һайхан һанаатай хүнүүд, үбэлжэлгын үедэ хаба шадал соогоо оролдон, даадаг хони, хурьгадаа тобир тарганаар ондо оруулхын, ашаг шэмыень доошолуулхагүйн хойноһоо шармайдаг.

Колхозой түб тосхонһоо хэдэн модоной газарта Шойжи Доржиевай даадаг отара оршодог юм. Энэ отара дээрэ үнинэй нүхэдынь— Дулма Эрдынеева, Будажап Бадмаев, Зандра Ринчинов гэгшэд ажаллана.

Үгөөр үсөөн, түбшэн даруу зантай Шойжи Доржиев ажал тухайгаа нигэжэ хөөрэнэ:

— Манай отарада үбэлжэлгэ муу гэхын аргагүй. Бүхы шадалаараа оролдожо, хонидоо таргалуулаабди, искусственна аргаар үрэжүүлээ гээшэбди. Ажалаймнай үрэ дүн мүнөөл гарахань. Үглөө мүнөөгүй хурьгад абтажа захалхань. Түл абалгада бэлдэгдээ.

Ажал хэрэгээ алишье талаһаань хангалтатайгаар бүтээжэ байһан эдэ зоной хөөрэхэ хөөрөөн, хэлэхэ үгэ соонь ажалай бэрхэшээл дабаха зоригой ээлэн байһые ойлгохоор даа. Хонидтоо эдюулхэ тэжээлыень, малайнь байрын яндагар түхеэрэлгэ хаража урмашамаар.

— Бидэнэй абаһан уялга—хонин бүриһөө хурьган,—гэжэ Зандра Ринчинов нэмэнэ.

Малшадай байдаг гэртэ ороходо, радиоприемник, телевизор тодхоотой, шэнэ газетэ бии. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд энэ отарын хонишодто ехэ анхарал хандуулжа, шухала хэрэгсэлнүүдээр хангаа гэжэ ойлгохоор.

Сэлгеэ сагаан Оронго нютагай Янгаажан буусада энэ колхозой үшөө хэдэн отарын хонид үбэлжэжэ байдаг. Хэниинь муу, һайн гэхын аргагүй, отара бүхэн үбһэ хүлһаар, уһа саһаар, байра байдалаар һайн бэлэдхэлтэйнүүд. Эндэ колхозой эрхим хонишон Василий Ленхобоевой отара байрладаг. Хэһэн ажалыень хаража урмашамаар: газаань хэдэн һүри үбһэн, электрын хүсөөр һорожо абтадаг арюухан тунгалаг уһатай худаг. Үшөө ойһоо нарһанай шэлбүүһэ асаржа хонидтоо үгэдэг байна. Тэжээлээр элбэг, харууһа һайнтай дээрэһээ хонидынь тамир шадалаа алдаагүй.

Эндэхи 580 эхэ хонидые дүрбэн хүн харууһална. Отарын хонишод үбһэ тэжээлээ наринаар, гамтайгаар гаргашалжа, али болохо аммалта хэнэ. Ойһоо нарһанай шэлбүүһэ асаржа үгэхэдэнь, хонидынь амтархан эдинэ.

Хонидоо уһалаад, хорёо соогоо үбһэ тараажа ябаһан Федор Ринчинов, Анна Ринчинова гэгшэдтэй уулзажа хөөрэлдэхэдэ, ямаршье бэрхэшээл дабахаар хэбэртэй.

— Энэ һарын һүүл багаар отарымнай хонид гол түлэб хурьгалжа эхилхэнь. Бидэ энэ харюусалгатай ажалдаа хаба шадалаараа бэлдэжэ байнабди. Бэлдээгүйдэмнайшье аргагүй. Абаһан уялгамнай ехэ. 100 эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга, хонин бүриин 3,3 килограмм нооһо хайшалха түсэб урдаа табинхайбди,—гээд отарын ахалагша хонишон Василий Ленхобоев мэдүүлнэ.

Урагшаа тэгүүлһэн, ажалдаа абьяастай Янгаажан буусын хонишодой тээ саана Дугар Бимбаевай отарын хонид байрлана. Ажалша бэрхэ энэ хонишоной даадаг отарынхид—үбэлжэлгэдэ муу бэшэ бэлэдхэлтэй.

КПСС-эй XXIII съездые эрхимээр угтахын тула Оронгын хонишон бүхэн даажа абаһан һүрэгөө гарза хоролтодо оруулангүй, түл олоор абахын, үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхын тула шармайн оролдоно.

Ц. ДОНДОКОВ.
Улаан-Үдын аймаг.

ГАНСАЛ ОРОЛДОЛГО ХЭРЭГТЭЙ

Сэлэнгын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Б. ТОГОЧИЕВАЙ хөөрөөнһөө

Үнгэрһэн намар һэн. Хабар орой түрэһэн хурьгадые абаһан хүмби. Анхан харууһалхаяа байхадамнай ажалынь тиимэ хүнгэн байгаагүй. Намар боложо, эхэнүүдһээ һаял таһалагдаһан хурьгад һэн. Бэлшээридэ аминдаа ябажа һураагүй байгаа.

Мүнөө ямар болоо гээшэ хаб? Үнгэрһэн намартаа бэлшээридэ ябаһаншье һаа, хабарай хожомой хурьгад үбэлжэлгын үе болотор һайса тэбээржэ шадаагүй. Зарим хүнүүд хабартаа хурьга абахада һайн гээд хэлсэгшэ. Энэнь хэр зүб юм ааб? Бил һанахадаа, хабарай хурьгад дулаанай сагта гараашье һаа, намар болотор хүсэд бэржэжэ үрдинэгүй гэхэ байнаб. Теэд имэ хурьгадай түрүүшын үбэлжэлгэ үнгэргэхэнь бэрхэтэй байна. Тиимэһээ манай отарынхид нёдондоной хурьгадые мүнөө үбэлжүүлжэ байхадаа, харюусалга оролдолгоёо гаргажа, үбэлжэлгын үедэ нэгэшье толгойень гарзада оруулхагүй һанаатай.

Мүнөө отарадамнай 280 түлгэ харууһалагдажа байдаг. Үбһэ тэжээл бэлдэжэ абанхайбди. Тэрэнээ үбэлэй үедэ зүбөөр хубаарилжа байхын хойноһоо анхарал табигдана. Юуб гэхэдэ, малайнгаа тэжээл гамнангүйгөөр гаргашалаа һаамнай, үбэлжэлгэ дабажа шадахагүй, үшөө хүйтэн байхада үбһэмнай дууһашаха.

Би һамгантаяа хонин ажал дээрэ хори гаран жэлдэ хүдэлжэ байдагби. Колхозойнгоо хонин һүрэгые олошоруулхын хойноһоо оролдогдожошье байна. Энэ үе соо эхэ хонидые харууһалалсаабди. һубай хонидыешье харааблди. Ямаршье жэлдэ ажаллажа байхадаа, хонидоо зун—намарай бэлшээридэ һайса адуулжа таргалуулаад, үбэлжэлгые угтадаг гээшэбди. Үбэлдөө үбһэ тэжээлтэй байбал, хонид, хурьгадшье һаа туража зүдэрдэггүй юм. Тиигэбэшье оролдолго хэрэгтэйл даа. Үбһэ тэжээл байна гээд, тэрэнээ нормоор хубаарилангүй, саг соонь үгэнгүй байжа болохогүй ха юм.

Н. БАДМАЕВ,
бэшэжэ абаба.

БУЛАД АГТЫН ЖОЛООШОД БУЛТАДАА МҮРЫСӨӨНДЭ ЖАГСАГ ЛЭ

Республикын түрүү механизаторнуудай зублөөндэ хабаадагшад (зүүн гарһаа): Зэдын «Коммунизм» колхозой тракторист Виктор Николаевич МЕЛЬНИКОВ, Баргажанай аймагай Дэрээнэй совхозой тракторист Борис Дармаевич БУДАЕВ, Бэшүүрэй совхозой тракторист Петр Александрович ОСКОЛКОВ, Иисэнгын совхозой (Яруна) тракторист Гомбо НИМАЕВ, Хяагтын «Дружба» колхозой комбайнер Владимир Никитич БУХОЛЬЦЕВ, Түнхэнэй «Маяк» колхозой механик Егор Лопсанович МАНУТОВ.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Улаан-Удэ хотодо республикын түрүү механизаторнуудай зублөөн 1966 оной январиин 18—19-дэ болоо һэн. Энэ зублөөн тухай материалнуудые манай газетын мүнөөдэрэй номерой 2-дохи, 3-дахи хуудаһануудта уншагты.

Республикын түрүү механизаторнуудай зүблөөн

ТАРЯАЛАН, САБШАЛАНГҺАА—БАЯН УРГАСА

КПСС-эй обкомой секретарь Н. Е. МЕДВЕДЕВЭЙ элидхэлһээ

Колхоз, совхозуудай материально-техническэ талаар хэр зэргэ хангагдаһанһаа, тэндэхи машина, тракторнуудай, бусад механизмнуудай ямараар ашаглагдажа байһанһаа худөө ажахын бүхы һалбаринуудые амжалтатайгаар хүгжөөхэ хэрэг бүри дулдыдаха байна бшуу. Механизаторнууд худөөгэй шиидхэхэ хүсэн болоно. Тэдэнэй ажалһаа гү, али ахир ажахын ажахынуудай экономико нэн түрүүн дулдыдаха ха юм. Тиимэһээ механизаторнуудай ажал зүбөөр эмхидхэхэ, машина, тракторнуудые һайнаар ашаглаха болон бусад асуудалнууд газар тарялангай культура дээшэлүүлхэ, тарялан, сабшалангай ургаса ехэдхэхэ нүлөөлхэ байдаг хадань, энэ асуудал республикын механизаторнуудай зүблөөндэ хабаадагшадай гол анхарал байба.

Зүблөөн дээрэ **«Газар тарялангай культурые эрид һайжаруулха, худөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ тушаа республикын колхоз, совхозуудай механизаторнуудай урда байһан зорилгонууд»** гэһэн асуудалаар партиин обкомой секретарь нүхэр **Медведев** элидхэл хэһэн байна.

— КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлэн, республикымнай колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэд үнгэрэгшэ жэлэй байгаалиин бэрхэшээлнүүдые дабан гаража, худөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар, ажахынуудай экономико бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаһан байха юм,—гэжэ нүхэр Медведев мэдүүлбэ.—**Нёдондо республика доторнай орооһо тарянай ургаса гектарай 8,2 центнер болоо.** Энээнэй ашаар республикамнай гүрэндөө 750 мянган центнер таряа тушааха байбал, дүн хамта 769,9 мянган центнер худалдаһан байна. Гүрэнэй захил-түсэбһөө гадуур 34 мянган центнер хартаабха худалдагдаа.

Гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө Зэдын аймагай ажахынууд амжалтатайгаар дүүргэһэн. Эдэнэр бэлэдхэлэй пунктда 75 мянган центнер таряа тушаахын орондо 153,3 мянган центнер оруулһан. Мүн Улаан-Үдын, Хяагтын аймагуудай колхозууд ехэ таряа тушаагаа. Гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө Түнхэнэй, Бэшүүрэй, Загарайн, Прибайкалиин болон бусад аймагууд үлүүлэн дүүргэһэн. Энэ талаар республикын олон колхоз, совхозууд амжалта туйлангхай.

1965 ондо республикын колхоз, совхозууд гүрэндэ урда жэлэйхиһээ 6,1 мянган центнер мяха, 101,7 мянган центнер һү, 2300 мянган үндэгэ ехээр худалдаа. Һооһо 44 мянган центнерэй орондо 48412 центнер гүрэндэ худалдагдаһан байна. Тэрэшэлэн нёдондонойхидо орбоп ниитын адууһа малай тоо олошороо: хонид—65,8 мянган толгойгоор, эбэртэ бодо мал—5,5, гахай—13,7 мянган толгойгоор үдөө.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй эхиндэ зарлагдаһан механизаторнуудай энэ зүблөөн худөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, газар тарялангай культура һайжаруулха талаар колхоз, совхозуудай механизаторнуудай урдахи зорилгонуудые зүбшэн хэлсэхэ, КПСС-эй XXIII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысоо үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, нигэжэ худөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи квартальнай түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхэ, хабарай тарилгын хүдэлмэридэ жэшээтэй һайнаар бэлдэхэ хэрэгтэ шиидхэхын нүлөө үзүүлхэ байха ёһотой гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Худөө ажахын үйлэдбэридэ газар тарялангай һалбари шиидхэхэ үүргэтэй. Энэ шухала һалбари һайнаар хүгжөөгдэбэл, мал ажалнай—манай республикын худөө ажахын гол һалбари амжалтатайгаар һалбарха байна ба бшуу. Тиимэһээ газар тарялангай культура дээшэлүүлхэ, газарай зүбөөр ашаглаха тухай хөөрэлдөөн байхадаа, тэрэниие мал ажалһаа гадуур хэлсэхэ аргагүйбди.

Манай республика 2992,5 мянган гектар элдүүриин газартай, тэрэ тоодо 917,5 мянган гектар тарялантай байна. Худөө ажахымнай хүдэлмэрилэгшэд тарялангаа үргэдхэхэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри хээ. **1953 онойхитой сасуулхада 1965 ондо тарилгын талмай 311 мянган гектараар үргэдхэгдэжэ, хамта 766 мянган гектарта хүрөө, тэрэнэй 508,7 мянган гектарынь ороохото ургамалнууд эзэлнэ. Хэрбээ 1953 онһоо 1958 он хүрэтэр гектар бүриһөө дунда зэргээр 6,5 центнер орооһо таряан абтаһан байбал, 1959 онһоо 1965 он хүрэтэр тарянай ургаса дунда зэргээр гектарай 9 центнер хүрэтэрөө ургаа.**

> ■ **Тракторна бригадануудые һэргээн байгуулжа, үйлэдбэриин тусхай бүлэг болгохо.** ■ *Газарай элдүүрилгэ, уһалалга эрид һайжаруулха.* ■ **Эрхим шанартай, шэлэгдэмэл сортын үрэһэ хэрэглэхэ.** ■ Трактор, комбайн ба бусад машинануудта эзэн ёһоор хандажа, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха. ■ **Шэнэ газар ехээр хахалжа, тарилгаяа үргэдхэхэ.** ■ Нуга сабшалангаа үтэгжүүлжэ, уһалжа, үбһэ ногооной баян ургаса абаха.

Орооһо таряа, нэн түрүүн шэниисэ тарилгые үргэдхэгдэһэнэй ашаар колхоз совхозуудай орооһо таряа абалгаяа дээшэлүүлжэ, гүрэндэ ехээр худалдадаг болоо. Үнгэрһэн долоон жэлэй туршада **орооһо таряан 243,5 мянган тонно абтадаг байһанаа нёдондо 402,2 мянган тоннодо хүрөө.** Энээнэй ашаар гүрэндэ орооһо ехээр худалдадаг болохын хажуугаар, **1958 онойхитой жэшэбэл, гурба дахин ехэ таряа талханай зүйл малдаа үгэдэг болообди.**

Республикын колхоз, совхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ мүн хартаабха, овощ болон тэжээлэй ургамалнуудые ехээр суглуулдаг болонхой. Жэшээнь, **1961 ондо 26 мянган тонно хартаабха абтаһан байбал, 1965 ондо 48 мянган тонно хуряагдаа.** Тэрэшэлэн тэжээлэй ургамалнууд, зелёнко нилээд ехээр тарилдана.

Газар тарялангай культура дээшэлүүлжэ шадаһан лэ ажахынууд баян ургаса абана. Тогтууритай үндэр ургаса абалгаараа Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз (колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Тютрин, главна агроном нүхэр Унич) республика дотороо суурхана. Энэ колхозой ажахын зарим дүнгүүдые хэдэн жэлэй туршада хараад үзэе:

	1962	1963	1964	1965 он
Тарилгын бүхы талмай	5159	6442	6530	6559
Тэрэ тоодо ороохото ургамалнуудай тарилга	3803	4930	4990	4997
Тарянай ургаса гектарай (центнерээр)	18,3	12,8	17,7	12,8
Тэрэ тоодо шэниисын ургаса гектарай (центнерээр)	22,5	13,4	19,9	13,5
Кукуруза тарилга (га)	531	650	990	930
Ургасань (центнерээр)	100,7	75,5	159,9	78
Обёос тарилга (га)	154	328	405	400
Ургасань (центнерээр)	11,3	10,0	13,9	11,4
Зелёнко тарилга (га)	433	430	270	314
Ургасань (центнерээр)	8,5	14,8	26,7	14,1

Энэ колхозой нүхэр Н. Н. Челночковой хүтэлбэрилдэг бригадын ургуулһан тарянай ургаса бүришье ехэ байха юм. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада энэ бригада шэниисэ хураахадаа, дунда зэргээр гектарай 14,6 центнерһээ 22,5 центнер хүрэтэр абаһан байна. Тиигэжэ газар тарялангһаа абадаг колхозой олзо оршо жэл бүри ургана.

РСФСР-эй габьяата агроном нүхэр Шамановай хүдэлдэг Мухар-Шэбэрэй «Забайкалец» колхоз, Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ, Хяагтын «Родина» колхозууд, Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз баян ургаса абадагаараа шалгарна.

Мүн саахарай свёкло, хартаабха, овощ, кукуруза һайнаар ургуулдаг, үбһэ ногооной баян ургаса абадаг олохон түрүүшүүлэй нэрэ мэдэнэбди. Бэшүүрэй XXI парсъездын нэрэмжэтэ колхозой свёклошон Е. Павлов, тэндэхи Калининай нэрэмжэтэ колхозой—С. Куприянов, Оймороой совхозой хартаабхашад Н. Сокуев, С. Илыгеев, Саянай совхозой кукурузашан-механизатор Н. Аюшеев, Ториин совхозой—Н. Юсупов, Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой овощ ургуулагша Ц. Цурбуева болон бусадай габьяа ехэ.

Түрүү ажахынуудай, бригада болон звенонуудай ажалай дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, манай ажахынуудта ургаса дээшэлүүлхэ айхабтар ехэ арга боломжонуудай бии байһые гэршэлнэ. Тиигэбэшье түрүүшүүлэй хажуугаар гээгдэжэ ябаһан ажахынууд олон. Жэшээнь, Хяагтын «Родина» колхозой гектар бүриһөө 9,8 центнер таряа абажа байхада, тэрээнтэй хүршэ һуудаг «Дружба» колхоз — оройдоо 6,3 центнер абана. Иимэ жэшээнүүд олон.

Саашадаа иимэ ушар тэсэхээр бэшэ. Түрүүшүүлэй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо тон шухала.

Гэхэтэй хамта газараа зүбөөр ашаглаха, машина, тракторнуудаа һайнаар хүдэлгэхэ талаар бии байгаа дутагдалнуудые элишэлэнгүйгөөр гараха ёһогүйбди гээд элидхэлшэ үргэлжэлүүлнэ. 1965 ондо республика дотор 15,9 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэхэ байгаад, оройдоо 11,3 мянган гектар хахалагдаа. Илангаяа Яруунын, Кабанскын болон бусад аймагууд энэ талаар түсэбөө дүүргээгүй. Зарим ажахын хүтэлбэрилэгшэд шэнэ газар ашаглалгада анхарнагүй, тиихэ зуураа һайн газарта тарилга хэхэмнай гэһэн шалтаг бариад, орооһо тарилгын хэмжээ хороодог байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ Борьёогой совхоз нэгэшье гектар шэнэ газар элдүүрилээгүй байгаад, энэ жэлдэ таряа тарилгаяа 1000 гектараар хорооxо гэжэ түсэблэнэ. Тэндэхи «Октябрьский» совхоз 190 гектар шэнэ газар элдүүрилһэн аад, орооһо тарилгаяа 500 гектараар хорооxо хүсэлтэй. Бүхыдөө Зэдын аймагай ажахынууд байгша ондо таряа тарилгаяа 4,5 мянган гектараар хорооxо һэдэлгэтэй. Тэрэшэлэн Сэлэнгын, Яруунын аймагууд энээнээ 1000—1000 гектараар хорооxо һанаатай.

Мүн олохон ажахынуудта нилээд ехэ газар ашаглагданагүй, трактористнууд полиин захые һайса элдүүрилэнгүй орхижо, полиёо жэл бүри бага болгоно. Олохон полиин дундуур харгынууд һэтэ гаргагданхай, ганга габада эдигдэшэнхэй. Эдэ бүгэдэ юумэн манай агрономуудай, механизаторнуудай, хүтэлбэрилэгшэдэй нюдэн доро боложо байнал.

Иимэ полинууд Загарайн, Сэлэнгын, Яруунын болон бусад аймагуудай ажахынуудта үзэгдэнэ. Илангаяа Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо хүрьһэн муугаар элдүүрилэгдэнэ, тэрэнһээ боложо жэл бүри бага ургаса абтана. Мүн Иисэнгын совхоздо, Зэдын «Коммунизм» колхоздо газар муугаар хахалагдана. Жэл бүри тооной тарилгын хүдэлмэри саг соогоо үнгэргэгдэнэгүй. Иимэ бирагүй, муугаар газар элдүүрилдэг баримтануудтай эрид тэмсэхэ саг ерээ.

Газараа аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ тушаа элидхэлшэ хэлэхэ зуураа, онсо анхаралаа уһалагдадаг газарта хандуулха тухай анхарха хүсэлтэйб гэбэ. Түрүү ажахынууд, зарим звенонууд уһалагдадаг тарялан дээрэһээ һайн ургаса абана. **Хяагтын аймагай ажахынууд 5594 гектар уһалагдадаг сабшалан дээрэһээ гектарай 13,8 центнер үбһэ абаа. Тэрэ тоодо Худэриин совхоздо 1830 гектарай га бүриһөө 16 центнер үбһэн хуряагдаа.** Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз уһалагдадаг 463 гектар дээрэһээ гектарай 14 центнер шэниисэ хуряаһан. **Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахы уһалууриин 35 гектарай га бүриһөө 39 центнер шэниисэ абаһан.**

Тиигэбэшье тарялан уһалалгада ехэ дутагдалнууд бии. Илангаяа Баргажанай, Хориин болон Сэлэнгын аймагуудта уһалагдадаг тарялангаа муугаар хэрэглэнэ. Загарайн аймаг уһалагдадаг тарялан ехэтэй аад, баян ургасаар суурхаадүй байна.

Уһалагдадаг таряланда наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэ бага оруулагдана. 1965 ондо уһалууриин газарта бүхыдөө 599 мянган тонно шэбхэ, 9,1 мянган гектарта минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаһан. Саашадаа уһалагдадаг газартаа онсо анхарал табижа, тэрэниие баян ургаса абадаг газар болгохо шухала.

Саашань элидхэлшэ түрүү ажахынуудай, бригада болон звенонуудай хүдэлмэриие шэнжэлэн харуулха зуураа, баян ургаса абахын түлөө газар тарялангай культура дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэбэ. Ажалай амжалта өөрөө ерэдэггүй, тиимэһээ мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ, агротехникэ наринаар баримталха, эрдэмэй туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэжэ, үсэд шангаар ажаллаха хэрэгтэй болоно.

Механизаторнуудай хүдэлмэри тухай хэлэхэдээ, нүхэр Медведев колхоз, совхозуудта бии байгаа баян техникэ аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ һураха эрилтэ табиба. Республикын колхоз, совхозууд үнгэрһэн долоон жэлэй туршада нилээд олон шэнэ трактор, автомобиль болон худөө ажахын бусад машинануудые абаа. Мүнөө үедэ худөө ажахыда орёо оньһотой, ашаглахада найдамтай, экономична болон бүтээсэ ехэтэй машинанууд ерэнэ. Гансахан **һүүлэй гурбан жэлэй туршада республикамнай гусеничнэ 1000-гаад, моертэй 1600 гаран трактор, 1027 самоходно комбайн абаһан байна.** Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудаймнай поли дээрэ 9,7 мянган условно трактор хүдэлжэ байха гү, али энэнь 1960 онойхиһоо 3700 трактораар олон болоно. Мүн 1960 онойхиһоо таба дахин олон самоходно комбайн хүдэлнэгдэнэ. Тэдэ 2800 гаран автомашина, элдэб механизмууд, малай фермэнүүд дээрэхи малай оньһожоруулха техникэнүүд бии болоо. Манай түрүү трактористнууд, комбайнернууд энэ баян техникэ ашаглаха талаар һайн ажамтанууд туйлаа. Жэшээнь, Зэдын аймагай XX партсъездэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист Д. Дондоков «МТЗ-5» трактораар 1233 гектар условно хахалалга хэжэ, мүн энэ колхозой комбайнер Ж. Раднаев 995 гектарай таряа хадажа суглуулан сохёод, 5966 центнер орооһо хуряагаа. Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой тракторист А. Дульянинов «ДТ-54» трактораар 1993 гектар условно хахалалга хэһэн. «Эрдэм» совхозой тракторист А. Ишаков «ДТ-54» трактораар 1804 гектар хахалалга хээ. Иимэ жэшээнүүд олон.

Зүгөөр юрэнхы дээрээ республика дотор машина, тракторнуудай бүтээсэ үшөөл бага байһаар. Хэрбээ 1959 ондо 15 хүсэнэй трактор бүхэнөөр колхоз, совхозууд 467 гектар условно хахалалга хэһэн байбал, тэрэнь 1965 ондо 384 гектарта орошоо. Зэдын аймагта 1959 ондо условно тракторта 550 гектар хүртэбэл, үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэнь оройдоо 358 га болошобо. Тэрэшэлэн халаан бүхэнэй ажалай бүтээсэ хороно. Хэрбээ 1959 ондо халаан бүридэ 3,2 гектар хүртэбэл, тэрэнь нёдондо 2,2 гектар условно хахалалга болоо. Зарим аймагуудта халаан бүхэнэй бүтээсэ бүришье доогуур байха юм.

Трактораар түхэреэн жэлэй туршада хэгдэһэн ажалай бүтээсын доошоо орожо байһые тракторнуудай олон болоһоор шалтагаалжа болохо байгаа гээд элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Теэд хүсэ ехэтэй тракторнуудаар халаан бүридэ урдынхиһаа бага хүдэлмэри хэгдэжэ, олон ажахынуудта тарялангай шухала хүдэлмэринүүдэй саг соогоо хэгдэнгүй байхада юугээршье тэрэниие сагааруулхын аргагүй. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, аймагуудай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд худөөгэй механизаторнуудай хүдэлмэридэ, трактор, машинануудые аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ асуудалда анхаралаа һуладхаа гэжэ сэхэ хэлэхээр. Һүүлэй жэлнүүдтэ механизаторнуудые материальна талаар урмашуулха хэрэг тоогдохоёо болижо, тэдэнэй үүргэ, харюусалгань доро дарагдаһан байна. Энээнэй урда тээ олон жэл хүдэлжэ байһан дүршэлтэй механизаторнууд трактораа орхижо, ондоо хүдэлмэридэ орсохо баатай болоһон. Олохон колхозуудта механизаторнуудай ажал, тэрэнэй түлөөһэн бусад жиир хүдэлмэридэ ябаһан колхознигуудайхитай адлирхуу болошоһон байха юм. Олонхи ажахынуудта тракторна бригаданууд үгы хэгдээ. 25—30 трактор болон элдэб техникэтэй, хэдэ мянган адууһа малтай комплексно бригадын бригадир гү, али отделениие эрхилэгшэ механизатор бүхэнэй ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, хинан шалгажа ядаад хүшэхүрэхэб даа. Арганьгүй. Энээнһээ боложо, колхоз, совхозуудта машина техникэ тон муугаар ашаглагдана, тэдэнэй техническэ харууһан хаһа сагтаа хэгдэнэгүй ха юм. Машина бүхэндэ техническэ паспортшье байхагүй, заһабарин шанар муутайгаар хэгдэнэ. [illegible]

10,5 килограмм дизельнэ түлишэ гаргашалагдаха нормын орондо, аяар 22,4 килограмм гаргашалагдаа. Яруунын, Хориин, Сэлэнгын аймагуудай ажахынуудта баһал иимэрхүү байдал үзэгдэнэ.

Нёдондо жэлэй арба һарада республика дотор бүхыдөө 1148 тонно гэхэ гү, али 80 мянган түхэригэй дизельнэ түлишэ үлүү галдагдаһан байна.

Колхоз, совхозуудта тракторна паркын ёһотой эзэгүй болошоһон, трактористнуудай бэеэ хараад лэ, дээрэһээ нэгэ бодото хүтэлбэрилгэгүй, ямаршье хиналтагүй болоһон дээрэһээ эдэ бүхы дутагдалнууд ушарна.

КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет колхоз, совхозуудта машина, трактор ашаглалгада тохёолдоһон энэ байдалые хаража үзөөд, тэрэниие усадхаха тодорхой тогтоол абаа.

Саашань нүхэр Медведев бэеэ дааһан тракторна бригадануудые бии болгохо тухай хэлээ. Тэдэ бригаданууд МТС-эй байхынхидал адлирхуушье һаа, өөрын онсо илгаатай, газараа даажа абаһан, машина техникынгээ бодото эзэн байха болоно. Илангаяа ажалайнь эмхидхэл һайнаар табигданхай, техническэ харууһа шэнэ гуримаар хэдэг. механизаторнуудынь материальна талаһаа һайнаар урмашуулагдадаг байха зэргэтэй.

Бэеэ дааһан тусхай тракторна бригадануудые эмхидхээд байхада, тэдэниие ажахын тоосоондо оруулха, илангаяа газараа зүбөөр эдлэхэ, машина техникэ ашаг үрэтэйгөөр хүдэлгэхэ арга олгогдохо байна. Мүн трактор, машинаар хэһэн бүхы хүдэлмэриин тоо бүридхэлые гуримшуулха арга боломжо олгогдохо.

Тракторна бригадануудые зүбөөр эмхидхэжэ шадаа һаа, тракторна бригадын бригадирнуудаар дамжуулан, механизаторнуудые зүбөөр хүтэлбэрилхэ, тэдэнэй дунда ажалай журам һайжаруулха, тоо бүридхэлынь һайнаар хэжэ, ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ, энээнэй ашаар тэдэндэ үйлэдбэриин тодорхой даабари, гаргашын лимит табижа үгэхэ, техникэ ашаглалгые, заһабарилгые, мүнгэ зөөри гаргашалгые гуримшуулха, трактор, машина дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэһэнэйнь, зүбөөр харууһалһанайнь түлөө механизаторнуудые һайнаар урмашуулха, харюусалгыень дээшэлүүлхэ арга олгогдохо болоно.

Тракторна бригадануудые эмхидхэхэ гээшэ шэнэ юумэн бэшэ. Мүнөөшье зарим ажахынуудта тиимэрхүү бригаданууд хүдэлдэг. Жэшээлхэдэ, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригада (бригадир Е. Бутаков) 4 гусеничнэ, 5 колесно трактораар 1500 гектар газар элдүүрилнэ. Эндэ условно трактораар жэлдээ 421—488 га зөөлэн хахалалга хэгдэнэ. Харин аймаг дотор тэрэнь 358 гектарһаа дээшэ болоногүй. Нёдондо бригадынхид трактор, машина заһабарилха, техническэ харууһа хэхын түлөө табигдаһан мүнгэ зөөриһөө 5667 түхэриг, ажалай түлөөһэнһөө—2155 түхэриг алмаһан байна.

Машина, тракторнуудые һаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула тэдэндэ техническэ харууһа һайнаар хэхэ гээшэ тон шухала болоно. Энэ талаар республика доторнай үшөөл ехэхэн дутагдалнууд бии. Зарим ажахынуудта омскынхидай жэшээгээр трактор, машинада техническэ харууһа хэхэ тусхай мастер-наладчигуудһаа бүридэһэн звенонууд бии болгогдонхой. Мүн зарим газарта трактор, машинын техническэ харууһа «Сельхозтехникын» мастерскойнууд хэдэг байна. Манай һанахада, ажахынуудта тусхай мастер-наладчигуудһаа бүридэһэн звенонуудые бии болгоо һаа таарамжатай. Энээнэй ашаар трактор, машинада хүдэлжэ байһан механизаторнуудай хэхэ ажал, мүн тэдэниие хангаха хүнүүдэй ажал хоорондоо зүбөөр тодорхойлогдохо байна. Тусхай мастер-наладчигуудаар техническэ харууһа хүүлэхэдэ, машина бүхэнэй халаанай даабариин дүүргэлтэшье нилээд дээшэлжэ үгэхэ. Тэрэшэлэн энээнэй ашаар дүршэл багатайшаг механизаторнуудыешье трактор, комбайнда хүдэлгэхэдэ өөрэгүй болохо бшуу.

Машина техникэ хадагалха асуудал тон «хүндүүлхэй» асуудал болонхой. Хэрбээ машина техникээ гамтай наринаар, зүбөөр хадагалдаг боложо һураад, резинэ хэрэгсэлнүүдые ядахын сагта 10 процентшье удаан болзорто хэрэглэдэг болгоо һаамнай, жэлдээ нилээд олон мянган түхэритэй зөөри алмагдаха һэн. Ажахынуудта автомашинын резиныг хүнгэлэгдэдэггүй, нара, һалхи, бороoһоо халхалагдаагүйһөө гутажа, муудажа байхань али олон үзэгдэдэг. Хэрбээ колхоз, совхоз бүхэндэ машинын тусхай байратай, тэдэнэй түлөө харюусаха, һайнаар хадагалжа байха хүнэй бии һаань, машина техникын деталь, частьнуудай гутаха, муудаха, үрилтэ хоролтодо орохо ябадал усадхагдаха бэлэй. Тиимэ байрануудые барихада хэгдэһэн гаргашашье богонихон болзорто тэхэрюулэгдэхэл.

Техникые дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэжэ, тэдэниие худалдан [illegible] гаргагдаһан мүнгэ зөөри түргэн харюулхын тула трактор, машинануудые түхэреэн жэлдээ һубарюулан заһабарилжа байдаг болохо ёһотойбди. Колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд заһабарилгые түсэблэхэдөө, ямар трактор хэды шэнээн хүдэлмэри хэжэ, ямар болзорто заһабарилагдахаб гэжэ наринаар тодорхойлхо зэргэтэй.

Гэхэтэй хамта заһабарилгын шанар муу, үнэтэй болоно гээд зарим ажахынууд машина техникээ «Сельхозтехникын» мастерскойнуудта заһабарилха дурагүй байдаг. «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд заһабарилгын шанарые эрид һайжаруулха, тэрэнэйнгээ үнэ сэнгые һайса хямдаруулха тушаа боломжолжо үзэхэ ёһотой.

Заһабарилгын мастерскойнуудые ашаг үрэтэйгөөр хүдэлгэхын тула тэдэниие ажахын тоосоондо оруулха саг ерээ. Охин-Булагай совхозой заһабарилгын мастерской ажахын тоосоондо ороһоор 4 жэл хүдэлжэ байна. Тэдэнэй дүй дүршэлтэй һайнаар танилсажа, хаа хаанагүй үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала. Ажахын тоосоондо ороһон энэ мастерскойн туйлаһан амжалта, үрэ дүнгүүд тухай колхоз, совхозуудай главна инженернүүд мэдэхэ болонхой. Юуб гэхэдэ, республикын Худөө ажахын министерство тус мастерскойн дүй дүршэлтэй танилсуулхын тула тусхай семинар үнгэргэһэн байгаа. Тиигэбэшье энэ дүй дүршэл колхоз, совхозуудай мастерскойнуудта үшөөл ёһоор дэлгэрүүлэгдэнэгүй.

Элидхэлэйнгээ удаадахи хубида нүхэр Медведев мал ажалдахи хүнэ хүдэлмэриие оньһожоруулха тушаа топтоо.

— Газар тарялангай культурые дээшэлүүлхэ тушаа хэлэхэдээ, газараа һайнаар үтэгжүүлхэ, илангаяа наг шэбхэ ехээр гаргаха, минеральна үтэгжүүлгэ һайса хэрэглэхэ тухай дурдангүй үнтэрхэ аргагүй,—гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ.—Республика доторнай жэл бүри нилээд ехэ минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэнгүй үлэнэ. Гансахан нёдондо намар газараа хахалхадаа оруулха аргатай байбашье һаань, ажахынуудта аяар 12 мянган тонно үтэгжүүлгэ хэрэглэгдээгүй үлөө. Жэшээлхэдэ, Бэшүүрэй совхозой амбаар, складуудта 100 тонно үтэгжүүлгэ, тэрэ тоодо 55 тонно аммиагай уһан хэбтэнэ. Тэрэнэй ехэнхинь бүри нёдондо жэлэй эхеэр абтаһан байгаа. Олонхи ажахынуудта наг шэбхээ обоолжо шанаржуулангүй, малайнгаа байраһаа гаргаһаар һолоомо һошо холисотойгоор шэрээд лэ, тарялан дээрэ бага багаханаар адхажархидаг.

Нуга сабшалан, бэлшээри һайжаруулха асуудалда элидхэлшэ ехэ анхарал хандуулаа. Республика доторнай нилээд ехэ нуга сабшалан биишье һаа, тэндэһээ үшөөл бирятай һайн ургаса абтанагүй. Энээнһээ боложо, ниитын адууһа мал үбһэ тэжээлээр ходо дуталдана. Бүхыдөө бии байһан 399,2 мянган га сабшалангай 300 мянган гектарынь сабшагдажа, тэндэһээ гектарай миил 5-7 центнер үбһэн абтана гээшэ. Харин бэшэ газарынь бороложо бургааһа ургашанхай, уһа намаг болошонхой, хэндэшье хэрэггүй хэбтэнэ. Колхоз, совхозуудта сабшалан һайжаруулха тушаа һүүлэй үедэ зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ. Теэд энээгээр һанаагаа амаржа яашье болохогүй. Улам үдэжэ байгаа ниитын адууһа малые үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангахын тула нуга сабшалан, бэлшээри һайжаруулха талаар үшөөл нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй.

Буряад ороноймнай луговодууд ү…
һэ ногооной үндэр баян ургаса а…
даг нилээд ехэ дүй дүршэлтэй г…
шэ. Мүнөө ажахынууд хүсэ ехэ…
машина техникээр түгэд, нуга с…
шалан зүбөөр эрхилхэ эрдэм наук…
шухала заабаряар яһала зэбсэгжэ…
хэй. Юуб гэхэдэ, мүнөө худөө аж…
шадтамнай хими ехэхэн туһа хүр…
хэ аргатай болоод байна ха юм. Ти…
мэһээ урдын луговодуудай баян…
дүршэлые саашадань зүбөөр дэл…
рүүлжэ, машина техникын хү…
химиин зүйлнүүдые үргэнөөр хэр…
лэжэ, сабшалан дээрээ үндэр б…
ургаса ургуулхын түлөө тэмсэел…
Нуга сабшалан дээрэ хүдэлдэг т…
хай томодхогдоһон, оньһожоруул…
даһан звенонууд манда бии. Жэшэ…
хэдэ. Сэлэнгын совхозой мелиора…
А. Гусевай хүтэлбэрилдэг, Баргаж…
най аймагай XXI партсъездын нэрэ…
жэтэ колхозой Д. Раднаевай хүтэл…
рилдэг отрядууд нилээд ехэ сабш…
лан дээрэһээ муу бэшэ ургаса а…
на. Нуга сабшалан һайжаруулха…
рэгтэ «Сельхозтехникын» нэгэдэ…
аймагуудай отделениин механизат…
нууд, уһалууриин системэнүүд…
управлениин хүдэлмэрилэгшэд ө…
дынгөө хубитые оруулалсаха зэр…
тэй. Тэдэнэрнай энээндэ хэрэгт…
техникэ, зэмсэгээр түгэд байна.
Механизаторнуудай ажалай түл…
һые гуримшуулаагүй һаа, газар т…
рялангай культурые дээшэлүүл…
орооһо тарянай болон бусад ург…
малнуудай үндэр баян ургаса аба…
асуудалые гүйсэд шиидхэхэнь б…
хэтэй. Мүнөө зарим механизаторну…
ходол колесно тракторта хүдэлхэ…
жэ оролдодог байна. Яахадааб гэ…
дэ, нэгэдэхеэр, иимэ тракторнуу…
хүдэлхэдэ гусеничнаһаа хүнгэн, хо…
дохёор, тэдэ машинануудаар бүх…
жэл соо хэхэ ажал ехэ байна, энэ…
һээ уламжалан, механизаторнуу…
абаха олзоньшье ехэ боложо үг…
ха юм. Энээнһээ боложо, хүсэ е…
тэй тракторнуудта хүдэлхэ хүн…
талдана. Худөө ажахын министе…
ствынхид шадаал һаа түргэн болз…
то механизаторнуудай ажалай т…
лөөһэнэй гуримые наринаар хара…
үзэхэ, олон ондоо түхэлэй трактор…
хүдэлөөд абадаг ажалай түлөөһэн…
илгаатай байһан урдын гуримые…
хин һэргээхээр болоо гэжэ һанаг…
на.
Газар тарялангай культурые эр…
дээшэлүүлхэ, худөө ажахын ург…
малнуудай үндэр баян ургаса аба…
болохо хэрэгтэ эрдэм наукын ү…
баһал ехэ. Манай эрдэмтэд колх…
совхозуудтаая нягта барисаат…
байжа, тэдэнэй ажалда шэнэ нээл…
туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ, үнд…
баян ургасын түлөө тэмсэхэдэнь а…
болохо бодото туһаламжа үзүүл…
байха зэргэтэй.
Һайн мэргэжэлтэй агрономуу…
инженернүүд манайда баһал олон…
«Мэргэжэлтэд үйлэдбэриин ёһото…
эмхидхэлшэд байха зэргэтэй. Тэ…
нэр агрономическа болон техничес…
эрдэмые олоной дунда дэлгэрү…
лэгшэд, шэнэ түрүү юумые үүсхэ…
шэд байха ёһотой» гэжэ КПСС-…
ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэ…
ринүүд соо заагдана. Мүнөө һа…
мэргэжэлтэй инженерно-техничес…
хүдэлмэрилэгшэдгүйгөөр колхоз, со…
хозуудай энэ ехэ оньһожоруулага…
мал үйлэдбэриие зүбөөр хүтэлбэри…
хэнь бэрхэтэй. Ажахын главна и…
женер хадаа үйлэдбэриин бүхы о…
нарин техническэ зорилгонууд…
шиидхэн хүтэлбэрилхэ, ажахын…
саашанхи холын хараа түсэбүүд…
тодоор мэдэжэ, хаража байха, эко…
мико бэхижүүлхэ бүхы арга нүхэс…
нүүдые бэдэржэ ябаха зэргэтэй. Г…
хэтэй хамта зарим ажахынууд…
главна инженернүүд гол шуха…
асуудалнуудые анхарангүй, энэ т…
рэ жэжэ бөжо хэрэгүүдээр һама…
һаар, ехэнхи сагаа барана.
Главна инженернүүд болон аг…
номуудта ехэхэн харюусалгата ү…
га даалгагдана. Шэнэ техникэ үйлэ…
бэридэ нэбтэрүүлхэ, түрүү дүй ді…
шэл, эрдэм наукын туйлалтануу…
хэрэглэхэ, машина техникээ зүбө…
ашаглан хүдэлгэхэ бүхы аж…
лые жэл бүхэндэ наринаар түсэб…
жэ, техникэ ашаглалгын гаргаш…
хайшан гээ һаа хороохоб гэжэ…
үргэлжэ бодомжолжо ябаха хэрэгт…
Мүн тэдэнэр механизаторнуудые һ…
гаха, тэдэнэй мэргэжэл шадабари…
дээшэлүүлхэ, өөрынгөө эрдэм мэр…
жэлые баһал дээшэлүүлжэ, ху…
ажахыда боложо байһан бүхы техни…
ческэ шэнэ юумэнүүдые ходо м…
жэ ябаха ёһотой. Тиихэдэ тракт…
на бригадын бригадирнуудаар аг…
дүршэл ехэтэй, эмхидхэхы шада…
ритай механизаторнуудые гү, а…
аргатай һаань, техник-механигууд…
табиха хэрэгтэй.
Тиигэжэ тракторна бригадану…
саг үргэлжэ хүдэлхэ өөһэдын ме…
низаторнуудтай, даажа абаһан газ…
тай, машина техникэтэй тарян а…
лай үйлэдбэриин ёһотойл гол хү…
болохо байна. Тэдэ бригадануу…
жэлэй үйлэдбэриин даабари, тоһ…
түлишэ гаргашалха, трактор, маш…
нануудтаа техническэ харууһа хэ…
заһабарилха жэлэй лимидтэй бай…
хэһэн хүдэлмэриингөө тоо бүри…
лые, тоһо, түлишын, запасной ч…
тиин гаргашын тоо бүридхэлые өө…
дөө хэдэг байха ёһотой. Тиимэ б…
гадануу газараа эзэн ёһоор эдлэ…
элдүүрилжэ, үтэгжүүлгэ зүбөөр х…
рэглэж, уһалагдадаг тарялан, с…
шалангаа һайнаар ашаглажа, үб…
баян ургаса ургуулха дүүрэн арга…
байна бшуу. Тиигэжэ шадабал, м…
мнай КПСС-эй ЦК-гай XXIII съезд…
механизаторнууд болон бүхы т…
шадаймнай ажалай бэлэг болохо…

Зүблөөндэ хабаадагшад эндэ эмхидхэгдэһэн выставкые заһабарилгын үедэ хаража байна. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Республикын түрүү механизаторнуудай зүблөөн

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭН

МЕХАНИЗАТОР НЭРЭДЭЭ ХҮРЭМӨӨР АЖАЛЛАЯЛ

Элидхэлэй hүүлээр үгэ хэлэгшэд дүй дүршэл тухайгаа хөөрэжэ үгэhэн, ажал хүдэлмэридэнь бии байгаа дутагдалнуудта тогтоhон, тэдэниие ямар усадхаха тушаа олон дурадхалнуудые оруулhан байха юм.

Эгээн түрүүлэн Охин-Булагай совхозой главна инженер нүхэр **Пономарев** үгэ абажа, машинно-тракторна мастерскойгоо яажа ажахын тоосоондо оруулжа, ажахыдаа олзо оршотой болгохо тухайгаа хэлээ.

— Урдань мастерскойдомнай заhабарилгын үедэ 70—80 хүн хөөрэгэнэжэ байдаг hэн. Тэдэнэрэй хэhэниие гаршань шалгаха, бүридхэхэшье гээшэнь бэрхэтэй байгаа. Бригада бүхэн трактор, машинануудаа заhабаридаг байhан. Ажалда зарсгаалдан нормоhоо үлүүгээр гаргашалагдаа, хэhэн хүдэлмэрээ дэгүүр тэмдэглэдэг бэлэй.

1962 онhоо мастерскойгоо ажахын тоосоондо оруулжа, 22 механизатор шэлжэ табижа, тракторнуудаа түгээр жэлэй туршада заhабарилдаг болоо hэмди. Механизаторнуудай ажалай түлөөhэ заhабарилгын шанарhаа дулдыдаадаг болгобо. Хэрбээ урдань заhабарилгада байгаа механизатор hарада 40—50 түхэриг салин абадаг hаа, мүнөө 90—95 түхэриг хүртэнэ. Заhабарилгын шанар ялад hайжараа. Мастерской жэлhээ жэлдэ алмалта хэдэг байна. Хэрбээ 1962 ондо 7054 түхэриг алмалта абаhан байгаа, үнгэрhэн 1965 ондо 10 мянган түхэригтэ хүрөө. Заhабарилгын шанарай hайжарhаниие манай совхозой тракторнуудай ажалай бүтээсэ эрид дээшэлээ. hүүлэй дүрбэн жэлэй туршада условно трактор бүхэнhөө 525—670 га условно хахалалга хэгдэhэн байха юм.

Алмалта хэhэн мүнгөөрөө 1964 ондо трактор, машинануудые табиха гараж барябди. Үнгэрhэн жэлэй алмалтын мүнгөөр байша ондо заhабарилгын байра бүтээхэ.

Ажахын тоосоондо ороhон мастерскойн хүдэлмэрилэгшэд заhабарилгын түгэс саг соонь, hайн шанартайгаар дүүргэнэ.

Тракторнуудые заводhоо абаhаар тэрэнэй хаягдатар hайнаар механизаторнуудта даалгабал дээрэ, аша үрэ ехэ гарахаа hанагдана.

Захаамин аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой трактортаран ажалай бригадын бригадир нүхэр **Бутанов** колхоз зууралаа, урдань байhанда адляхуу тракторна бригаданууды hэргээн дурадхалаа дэмжэбэ.

— Манай бригада 9 трактортай, тэрэнэй 4-ниинь гусеничнэ, 5-ниинь колесно тракторнууд,—гээд тэрэ мэдүүлбэ.

Бригададамнай 2400 га газар шалгаганнай. Тэрэнэй 1400 гектарта таряан тариагдана, мүн кукуруза, зелёнко ургуулагдана. Үнгэрэгшэ жэлдэ гектарай 15 центнер орооhо, 16 центнертэ хүргөөбди. 400 гектар таряаламнай хадалгадаг, жэл бүри тарилга хэнэбди. Үнэлэнгэдэй газарhаа гектарай 25 центнер шаниисэ хуряагдаа.

Тракторнуудай үниинэй хүдэлмэридэ дүүгүй хиналтынь хэдэг hэн байбал, дүршэл хэтэй эхэнүү. Урэ хүрэнгэ hайн. Жэлдээ 3500 тонно наг шэбхэ поли дээрээ гаргабди.

Механизаторнуудай хэhэн ажал яажа бүридхэхэ тушаа Мухар-Шэбэрэй «Забайкалец» совхозой главна бухгалтер нүхэр **Аносов** hонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө. Урдань нүхэр Аносов МТС-эй главна бухгалтераар хүдэлhэн хадаа, тэндэхи тоо бүридхэлэй hайн талыень колхоздоо хэрэглэжэ байhан.

—Урдань МТС-эй байхада эмхидхэгдэhэн тракторна бригаданууд колхозойнгоо тэрэл хэбэрээ үлөөгдэhэн байна,—гээд тэрэ захалба.—Иигэжэ юуб гэхэдэ, тэдэнэртэ тусхай газар олон жэлээр даалгагдаhан. Жэл бүри бригадын, мүн трактор бүхэнэй хэхэ хүдэлмэриин заабари, тэрэнэй хэмжээ эрид уридшалан тусаблагдадаг юм. Тракторист бүхэндэ бүридхэлэй дэбтэр (учётно лист) бии. Тэрээн соонь хэhэн хүдэлмэриинь, гаргашалhан түлиинь тэмдэглэгдэнэ. Мүн ямар шалтагаанаар трактор хүдэлэгүй байгааб, ямар шанартайгаар ажаллааб гэжэ бэшэгдэнэ.

Трактористнуудай, бүхы бригадын хэhэн хүдэлмэри 10 хоног бүри абтаар тушаагдажа абтана. Тэрэ комиссида бригадир, тоо бүридхэгшэ, агроном оролсоно. Ашаа шэрэлгэдэ хабаадаг мөөртэй тракторнуудта автомашинадал адли путевой лист бэшэгдэнэ. Тэрэ лист дээрэнь ашаа хэмжээ абаhан, малай гүүртэнүүдые даагшад гарыа табидаг гуримтай.

Тиигээд колхозой бухгалтеридэ тракторист бүхэндэ лицевой счет нээгдэнхэй. Энээндэ трактор бүхэнэй хэhэн хүдэлмэри, гаргашалhан түлиинь тэмдэглэгдэнэ. Трактористнуудта салин хүлhэн мэргэжэл шадабаринь зэргээр үгтэнэ. Нэгэдэхи классай трактористнууд, мүн амгаа үhэ гаргашагаа 10 процент түлбэри тогтоогдоhой.

Иимэ хиналта табиhаар ашаар трактортай хүдэлмэри элээр hайжараа. Тэрэнэй условно гектарай 3 түхэриг 40 мүнгэнhөө 1965 ондо тэрэнь 3 түхэриг 13 мүнгэтэ болоо.

Жэлhээ жэлдэ тогтууритай баян ургаса абаа тухай «Искра» колхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадирай орлогшо нүхэр **Хомяков** хөөрэбэ.

— Колхознай жэлдээ гектарай 11 центнерhээ дээшэ ороохо таряа хурааж абадаг. Ган гасуур болоhон үнгэрэгшэ жэлдэ гектарай 10 центнер таряан хуряагдаа. Тиигэжэ гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө хоёр үлүүлнэбди. Ямар аргаар энэ түйлаганаб? Тусхай газар, техника даалгагдаhан тракторна бригаданууд бии. Жэшээнь, манай бригадада 7 гусеничнэ, мөөртэй 6 трактор бии. Энэ техникэеэ hайнаар хүдэлгэжэ, жэл бүри таряа ургуулха түсэбөө үлүүлнэбди. Механизаторнуудые колхозой hургаха, тракторнууд хоёр халаанда хүдэлгэдэг. Тиигэжэ үнгэрhэн жэлдэ условно трактор бүхэнhөө 600 гектар условно хахалалга хээбди. Партиин XXIII съездын нэгэдэхи бүхы трактор, машинануудаа хабарай таряалгада бэлэн болгохобди.

Шэнэ газар ашаглаха талаар ехэ хүдэлмэри хэжэ байhанаа «Бурводстрой» Түнхэнэй СМУ-гай начальник нүхэр **Кобелев** хэлэбэ.

— Манай СМУ үнгэрhэн зургаан жэлэй туршада 5647 гектар шэнэ газар ашаглалда оруулаа,—гээд тэрэ мэдүүлбэ.—Тэрэ тоодо 3819 га таряалан ой тайгаhаа сабшалагдаа. Үнгэрhэн хоёр жэлдэ 1546 га сабшалан шугы бургааhанhаа, дэгнүүлhээ арилгагдаа. Холын hарьдагай бэлшээридэ мал тууха 18 километр утатай харгы заhагдаа.

Шэнэ газар ямар аша үрэтэй гээшэб? Энэнь Саянай совхозой байдалhаа элеэр харагдана. Түс совхоздо хахалагдаhан шэнэ газарай га бүриhөө 1964 ондо 20,5 центнер, 1965 ондо—21 центнер шаниисэ хуряагдаа.

Экономическа талань ямар бэ? Нэгэ гектар шэнэ таряалан ашаглалгада оруулхада 177 түхэриг гаргашалагдана. Хэрбээ центнер шаниисэ 8 түхэриг 50 мүнгөөр абабал, гаргашань нэгэ жэлэй туршада харюулагдаха байна.

Эдэ жэлнүүдтэ бидэ дэгнүүл сэбэрлэдэг дүршэлтэй болообди. Тиимэ түхеэрэлгэ өөhэдөө зохёон тааруулаа hэмди. Тэрэнэй ашаар Шимкэ гэжэ газарта 214 га дэгнүүтэй бэлшээри байhыень сэбэрлэжэ, таряалан болгоод. тэндэhээ түрүүшын жэлдэ гектарай 11 центнер таряан хуряагдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэндэhээ гектарай 15 центнер ургаса абтаа. Манай СМУ-гай механизаторнууд 1960 онhоо таhалгаряагүй ажаллажа, техникэдэ эзэн ёhоор хандажа, дүршэлтэй механизаторнууд болонхой. Тэдэнэр залуушуулда туhалдаг.

1966 ондо 1260 гектар газарые ой модонhоо, бургааhанhаа сэбэрлэхэ, 200 гектар намаг налхи хатааха зорилго урдаа табинабди. Энээндэ, илангаяа намаг хатаахада, шэнэ техникэ хэрэгтэй байна.

Бэшүүрэй совхозой тракторист нүхэр **Осколков** үгэ хэлэхэдээ, урдын тракторна бригадануудые hэргээн эмхидхэхэ гээшые ехээр дэмжэбэ.

— Мүнөө байhан бригадирнуудта тракторнуудые хараха, трактористнуудта техническэ туhаламжа хүргэхэ сүлөө забда болодоггүй. Тиимэhээ тракторнуудай элдэб шалтагаанаар hаатаха, эбдэрхэ, миин зогсохо баримтанууд али олон үзэгдэнэ. Трактористнуудай хэhэн ажал наринаар бүридхэгдэнэгүй. Тиимэhээ трактористнууд бригадаяа орхижо, ондоо хүдэлмэридэ ябашана. Саашадаа тусхай тракторна бригадануудые байгуулжа, тэндэ диспетчерскэ холбоо байгуулха шухала гэжэ hанагдана. Мүн совхозой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдшье бидэ механизаторнуудта биратай туhаламжа хүргэнэгүй.

Шэтын областиин хүдөө ажахын управлениин начальнигай орлогшо нүхэр **Коскин** зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, областиингоо үнгэрhэн жэлдэ түйлаhан амжалтанууд тухай хөөрэжэ үгөө.

— Областьмнай 1965 ондо гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө 105 процент, hү—104, үндэгэ—108, ноохо—105 процент дүүргээ,—гэбэ.—Зүбөөр гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө 86 процент бэелүүлhэн дутагдалтайбди. Энэмнай ган гасуур болоhоной хойшолон. Танай зүблөөн дээрэ механизаторнуудай хүдэлмэри яажа зүбөөр эмхидхэхэб гэжэ хэлсэгдэжэ байhаниинь hонирхолтой. Бидэнэршье энэ асуудалда анхарнабди. Мүнөө манай областьдо механизаторнуудай хүдэлмэри звеногой гуримаар эмхидхэгдэнэ. Область дотор-най 1144 звено, тэрэ тоодо таряа ургуулдаг 716 звено ажаллана. Мүнөө энэ гуримаа баримталнабди. Техникэ, газараа даажа абаhан звенонууд баян ургаса ургуулхын түлөө эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролдоно. Саашадаашье хоорондоо ябалсажа, дүй дүршэлөө халан абалсажа байял.

— Юрэдөө колхоз, совхоз доторхи ажалай эмхидхэлые бүхыдэнь хаража үзэхөөр болоо гээшэ ха,—гээд Мухар-Шэбэрэй управлениин главна инженер нүхэр **Смолин** үгэеэ захалба.—Ажалай эмхидхэлэй hула дээрэhээ нилээд ехэ юумэн дулдагдана. Жэшээнь, колхозуудта бии байhан комплексно бригадын бригадирнууд бүхы юумэнэй түлөө харюусана. Тиимэhээ тракторна бригаданuудта анхарал табиха аргагүйдэнэ.

Саашадаа тракторна бригадануудые эмхидхэхэдээ заабол түрүүшын ударhөө тэдэниие ажахын тоосоондо оруулха шухала гэжэ хэлэхэ байнаб. Бригадын хэhэн ажалые абаhан продукциинь зэргээр сэгнэжэ, тэдэниие ажахыдаа олзо оршотой болгохо арга бии.

Машинно-тракторна мастерскойнуудай ажалые охин-булагайхидай гуримаар эмхидхэхэдэ зохид гэжэ hанагдана. Мүнөө манай аймагта дүрбэн мастерской тиимэ гуримаар хүдэлнэ. Аша үрэнь элеэр харагдана. Зүгөөр тракторнуудай поли дээрэ хүдэлжэ байхадань техническэ харууhа хэхэ уялгатай мастер-наладчигуудые МТМ-тэй нягта холбоотой байхаар эмхидхэхэ хэрэгтэй. Механизаторнуудай ажалай түлөөhые аккордно-премиальна гуримаар үгэбэл, зохисотой гэхэ байнаб.

«Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй, колхоз, совхозуудай инженернүүдэй үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай Буряадай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй начальнигай орлогшо нүхэр **Ламброзо** тогтобо.

— Мүнөө үедэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд инженер-механигуудта эрилтэ багаар табина, тэдэнэрэй харюусалга, үүргые дээшэлүүлхэ гэжэ хүсэнэгүй,—гэбэ.—Энэ зүблөөн дээрэ «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй хүдэлмэри нилээд шүүмжэлэгдэhэн байна. Тэрэ зүб. Колхоз, совхозуудай тракторна бригадануудые манай отделенинүүдэй зүгhөө комплексноор хангаха гээшэ аша үрэ багатай байшоо. Зүгөөр саашадаа манай нэгэдэлэй мастерскойнууд тракторнуудта капитальна заhабари хэхэ талаар гол үүргэ дүүргэхэ ушартай. Манай Шэнэ-Бэрээнэй завод жэлдээ 3—3,5 мянган дизельнэ тракторай мотоор капитальнаар заhабарилха аргатай. Тиимэhээ колхоз, совхозууд тракторнуудай шасси өөhэдынгөө мастерскойнуудта заhабарилаад, мотоорнуудыень заводто заhуулжа болохо байна бшуу. Бидэнэр хойшодоо колхоз, совхозуудай техникэ хүнгэн сэнтэйгээр, hайн шанартайгаар заhабарилдаг болохын түлөө бүхы хэмжээ абахабди.

Ороохо тарянай ургаса дээшэлүүлхэдэ hайн шанартай үрэhэн хэрэгтэй. Теэд энэ шухала хэрэг манай республикада хүсэд тоогдоногүй гэжэ Хүдөө ажахын министерствын главна агроном нүхэр **Трофимов** мэдүүлбэ. Энэ ушарhаа боложо, 1964 ондо бүхы үрэhэнэй 37 процент, 1965 ондо—32 процент шанар муутайгаар хэрэглэгдээ. Мүнөө жэлдэшье hайжарhан юумэн байхагүй. hүүлэй мэдээгээр, үрэhэ хүрэнгымнай 88 процент шанар муутай, тэрэ тоодо 59 процентнь элдэб бургаг үбhэнэй холисотой гэжэ тодорхойлагданхай. Иимэ байдалые тэсэхын аргагүй. Баян ургаса абаха гэбэл, үрэhээ бүхыдэнь тарилгын шанарта хүргэхэ ёhотойбди гэбэ.

Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» колхозой главна инженер нүхэр **Балаганский** иигэжэ хэлэбэ:

— КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ, манай колхозой таряашад, механизаторнууд ажал хүдэлмэридөө шэнэ, түрүү онол аргануудые хэрэглэн, нёдондо муу бэшэ үрэ дүн түйлаа. Бүхы таряалангай га бүриhөө дундаа зэргээр 13,9 центнер орооhон абтаа. Эрхэлигэй отделенинхид гектарай 21 центнер таряа хуряаhан байна. Тэндэхи И. Немеровэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригадын механизаторнууд 106 га таряалангай га бүриhөө 26 центнер шэниисэ абаа. Колхозой эрхим кукурузашан М. Макаров га бүриhөө 250 центнер ногоон намаа набша хуряаhан.

Үндэр баян ургаса абаhанай түлөө механизаторнууд hайнаар урмашуулагдана. Жэшээлхэдэ, трактористнар нүхэд Немеров. Леонов гэгшэд 35—36 центнер таряа ажалай түлөөhэндэ абаа.

Нүхэр Балаганский үгынгөө түгэсхэлдэ «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй мастерскойдо машина техникын муугаар заhабарилагдадаг, тэдэнэйнь гаргашын хэтэрхэй ехэ байhан тухай шүүмжэлэн хэлээ.—Урдань тракторнуудаа өөhэдөө заhабарилдаг байхадамнай, зөөлэн хахалалгын гектар бүхэндэ 3 түхэриг үлүүтэйхэн гаргашалагдадаг байбал, тракторнуудаа «Сельхозтехникын» мастерскойдо заhабарилдаг болоод байхадамнай 1965 ондо зөөлэн хахалалгын гектарынь 5 түхэриг 75 мүнгэндэ хүрөө. Тиимэhээ бидэ техникэеэ өөhэдынгөө хүсөөр заhабарилдаг болоо hаамнай дээрэ гэжэ шиидээбди,—гэнэ.

Трактор, машинануудые нарин нягтаар хадагалха, деталь, частиинь үрилтэ хоролтодо оруулхагүйн түлөө тэмсэхэ тухай Сэлэнгын аймагай Тельманай нэрэмжэтэ колхозой главна инженер нүхэр **Найданов** тэмдэглээ.

— Нёдондо колхоздоо машина техникэ хадагалха тусхай ехэ задагай байра баряабди. Эндэ нэгэ доро 240 хүрэтэр машина, тракторнуудые оруулжа, нарин харууhан доро байлгаха аргатай бологдоhон. Тэндэ табиhан техникэ бүхы заабариин ёhоор, hайнаар тоhодогдожо, резинэ зүйлнүүдынь будагдаад. гол доронь үбилтэ тулга хэгдэжэ, тусхай актаар харуулшанда тушаагдана. Тиигэжэ урдынхидал машина, трактор зүндөө задалагдажа, хэрэгтэй деталь, частьнь үрилтэ боложо, хулгайда орожо байхаяа болёо. Тиимэ байра барихадаа 4900 түхэриг гаргашалагдаа. Теэд энэмнай hүүлдэ заабол харюулагдахал,—гээд нүхэр Найданов хэлэнэ.

— Механизаторнуудай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, hайнаар хүтэлбэрилхэ асуудал шухалын шухала болоод байна,—гэжэ Хяагтын аймагай «Родина» колхозой главна инженер нүхэр **Мансуровский** үгэеэ эхилбэ.—Бидэ үшөө нёдондо тракторно-таряан ажалай бригадын хүтэлбэрилгын гуримые хубилгаха тухай хэлсээ hэмди. Теэд тэрэнээ зүб тээшэнь шиидхэжэ шадаагүйбди. Манай hанахада, тракторна бригадануудые дан томо бэшээр нютаг нютагтань тусгаар бэеэ даанхай единицэ болгожо эмхидхээд, тэндэнь заhабарилгын мастерской бии болгобол зохид hэн. Хэрбээ трактор, машинаар малай үбhэ тэжээл зөөхэ, бусад жэжэ ажал хэхэ хэрэгтэй болоо hаань, фермэ, гүүртэ, отарануудтай договор баталаад, тэдэ мэтыень хүлhөөр шэрэжэ үгэдэг байха ёhотой,—гэнэ.

Жэлhээ жэлдэ гүрэнhөө улам олоор үгтэжэ байhан машина техникые зүбөөр ашаглан хэрэглэдэг болохо тухай республикын Хүдөө ажахын министрэй орлогшо нүхэр **Довгань** тогтоо.

— Гансахан hүүлэй табан жэлдэ шэнэ түхэлэй, түргэн ябадаг тракторнууд хоёр дахин олон болоо. Комбайнууд хуу шахуу самоходно болоо. Энэмнай ямаршье хада уула урбуулжа хаяхаар хүсэн ха юм. Теэд эдэ бүхы техникэ үшөөл hанаhанда хүрэмэ hайнаар ашаглагданагүй,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.—Нэн түрүүн механизаторнуудай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, hайнаар хүтэлбэрилдэг болохо саг тулаа,—гэбэ.

Саашадаа соморхон 8—10 трактортай. 5—6 комбайнтай тусхай тракторна бригадануудые хаа хаанагүй эмхидхэхэ гэhэн дурадхалые нүхэр Довгань дэмжээд, механизаторнуудай ажалай түлөөhэ гуримшуулха, hаалишад, малшад, хонишодhоо доошо бэшэ түлөөhэ абахаар тогтоохо тухай хэлээ. Юуб гэхэдэ, зарим механизаторнууд түлөөhэн бага гээд, ондоо ажалда орохые тэгүүлнэ. Үнгэрхэдөө зариман гусеничнэ тракторaa орхёод, колесноdо hуухые оролдоно. Яахадааб гэхэдэ, колесно тракторaaр бүхэли жэл соо элдэб ажал хэхэдэнь, харин гусеничнань гол түлэб хабар, намарайл үедэ хүдэлгэгдэнэ. энээнhээ уламжалан, хүнэй олохо олзонь бага байна. Эдэ бүгэдые гуримшуулхаар, hайса бодожо үзэхөөр болоо гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Буряадай хүдөө ажахын институдай багша нүхэр **Нурминский** өөрынгөө үгэ дотор мал ажалдахи элдэб хүшэр хүндэ хүдэлмэри оньhожоруулхадаа, энээндэ тон бодомжотой зүбөөр хандаха тухай суглаарагшадай анхарал хандуулаа.

— Хэдэн жэлэй саада тээ үнеэдые байра соонь бүлеэн уhаар уhалха тусхай оньhон түхеэрэлгэ хаа хаанагүй нэбтэрүүлhэн байгаабди. Теэд энэмнай хэрэглэгдэхээ болижо хаягдашоо. Мүн үнеэдые оньhон аргаар hааха машинанууд олохон газарта тодхогдоhон байгаа. Тэдэнэйшье баhал эндэ тэндэ жэбэ жонхо боложо хэбтэнэ. Тон ехэ мүнгэ зөөри, хүсэ гаргажа хэhэн эдэ түхеэрэлгэнүүд мүнөө юундэ хэрэглэгдэхээ болёоб? Хүдөөдэ үйлэдбэриин культура үшөөл бага байна. Зарим газарта тэдэ түхеэрэлгэнүүдэй хэрэгтэй хэрэгшьегүй hаань, бодомжогүйгөөр нюдэ балай тодхоhон, тиигээд хүдэлгэжэ шаданагүй хаяhан ушар олон. Тиимэhээ хаана ямар фермэ, гүүртэдэ, ямар оньhожоруулга хэбэл таарахаб, саашадаа тэрэниие hайнаар хэрэглэхэ ямар арга боломжо бииб гэжэ бодожо үзөөд лэ. шэнэ юумэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй,—гээд тэрэ хэлэнэ.

Үбэлэй хүйтэндэ газаа байhан машина, тракторые халаажа хүдэлгэхэ гээшэ тон бэрхэтэй хэрэг. Мүн энээнhээ боложо, трактор, машинын шухала оньhон зүйлнүүдшье сагhаа урид элэдэг, муудадаг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Тиимэhээ үбэлэй хүйтэндэ техникэ зүбөөр ашаглаха, ехэ бэрхэшээлгүйгөөр хүдэлгэхэ онол арга бэдэржэ байhан тухайгаа нүхэр Нурминский хөөрөө.

Облпрофсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Асеев** ажахын, тракторна бригада, механизатор бүхэнэй хоорондо аша үрэ ехэтэй мүрысөө эмхидхэхэ, мүн хүдөө нютагуудта механизаторнуудай дунда уран нарин гартай ухаалан зохёогшод, уралан нарижуулагшадые олон болгохо тухай hанамжануудые хэлээ.

— Гадна машина техникын олон болохо бүри тэрээндэ эзэн бусаар, харюусалгагүйгөөр хандажа, усалтаха гэмтэхэ ябадалай ехэ үзэгдэдэг болоhониие яашье хүлисэшэгүй. Механизаторнуудай ажал дээрээ усалтаха, гэмтэхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ, тэрээнhээ hэргылхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха шухала,—гэбэ.

— Дан олон янза түхэлэй тракторнуудтай байхада, тэдэниие запасной частяар гүйсэд хангахань бэрхэтэй болоно. Гол түлэб 2—3 ондо ондоо түхэлэй трактортай байбал, зохид гээд hанагдана,—гэжэ Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой главна инженер нүхэр **Каштыкин** мэдүүлбэ.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр **Дубровский**:

— Машина техникэ ашаг үрэтэйгөөр, дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэхынгөө хажуугаар. тэрэнэй экономическа талыень харалсангүй байжа яашье болохогүй,—гэжэ тэмдэглээ.

УРАН ЗУРААШЫН ДЭБТЭРЬЭЭ

— Үлүү хаража, булуу химэлэгшэ аа гү? Зарим механизаторнууд «олзотойень» хаража, «Беларусь» трактор буляалдадаг болоо.

«Үбгэмни тракторист үргөө тулаад hууха эрхэтэй бэшэ гүб»—гээд олохон механизаторнуудай hамгад нийтын ажалда оройдоо хабааданагүй.

Мантан томо трактораар мэшээг ороохо шэрээд, малай фермэ, гүүртэ руу гүйлгэлдэдэг, hүүлдэнь хэдэн тонно ашаа шэрээб гэдэг.

Мүнөө республикын олонхи ажахынуудта гэгээн үдэр соо гэрдээдшье бэдэрээ hаа, полевой стануудые олохонь бэрхэтэй.

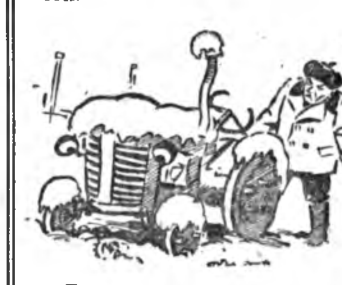

Главна инженер: — шэнэ абтаhан тракторни саhанда хушагдажа булагдахань лэ! Мухарюулжа абаашаха гэхэдэм, мөөрынь хэншьеб «hуулижархёол».

БАЯН УРГАСА—ОРОЛДОЛГЫН ХҮСЭН

Мухар-Шэбэрэй аймагай „Коммунизм" колхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир П. П. ЧЕЛНОЧКОВОЙ үгэhөө

Үнгэрэгшэ жэлдэ тиимэ ехээр hайрхахархихаар ургаса абажа бираагүйбди. Орёо бэрхэ, ган гасуур уларилтай жэл байгаад, урда урдынхидаа хүрэхэгүй ургаса абтаа. Тиигэбэшье бүхы 3200 га таряалангай гектар бүриhөө дундаа зэргээр 14,2 центнер таряан хуряагдаа.

— Танай бригада хайшан гээд ямаршье уларилтай жэлдэ тогтууритай hайн ургаса абана гээшэб?—гэжэ хүнүүд намhаа асуудаг юм.

Манда тусгаар онсо онол арга, «нюуса» байхагүй. Гансал ёhотой таряашан, механизатор нэрэдэ хүрэмөөр газараа элдүүрилжэ, бүхы хэрэгтэй агротехническэ заабари жэншэдгүй сахидагбди. Таряалан дээрэ тиимэ; иимэ хүдэлмэри хэгты гэжэ агрономой, түрүүлэгшын хэлэхые хүлеэжэ байдаггүйбди. Бүхы ажалаа тон зохид болзор соонь, эрхим шанартайгаар хэдэгбди. Механизатор бүхэн бэе бэеынгээ хэhэн ажалые наринаар хинан шалгажа, багаханшье голодоhо гаргаха ябадалтай эрид тэмсэдэг. Илангаяа залуу механизаторнуудые дүршэлтэй хүнүүднай дахуулан ябажа, таряашанай мэргэжэлдэ hургадаг юм. Арбаад жэлдэ механизатораар хүдэлжэ байhан Анатолий Федотов, Тимофей Оленников, Алексей Мурзин болон бусадта ямаршье заабари, захиралта, хиналта хэрэггүй. Тэдэнэр өөhэдынгөө үнэн сэдьхэлhээ оролдожо, хамаг юумэндээ бодото эзэн ёhоор хандадаг. Иимэ хүнүүдтэй хүдэлхэдэ бригадирта ехэл амар даа.

Манай бригада гансахан ороохо таряа ургуулаад байдаггүй. Үшөө саахарай свёкло, кукуруза, хартаабха, горох-обёосой холисо гэхэ мэтые тарижа ургуулнабди. Эдэ ургамалнууд тарянай ургаса дээшэлүүлхэ, газарай хүрьhэ hайжаруулхадамнай туhатай байдаг. Юуб гэхэдэ, гансахан сэбэр паар ехээр бэлдээд лэ, тарянай ургаса дээшэлүүлхэ гээ hаамнай мүртэй үрэ гарахагүй. Тиимэhээ бидэ жэл бүри кукуруза, саахарай свёкло, хартаабха ехээр таряад, элбэгээр ургуулжа, намар эртэ ургасыень хуряажа абамсаараа хахалаад, хойто жэлынь тэндээ шэниисэ тарихадамнай сэбэр паар дээрэхиhээшье дутуугүй, гектарай 18—20 центнер таряан абтана. Нёдондо кукуруза, саахарай свёкло, хартаабха, горох-обёосой холисо тариhан 1000 га газарые намартаа hайнаар хахалжа бэлдэнхэйбди. 700 га сэбэр паар бии. Ерэхэ хабар тэндээ шэниисэ тарихадамнай баян ургаса абтаха байhаниинь лабтай.

Намарhаа хойшо таряалан дээрээ 4000 тонно шэбхэ гаргаад, ехэхэн газарта саhа тогтоогообди. Газар элдүүрилхэ болон бусад техникэ зэмсэгүүдые заhажа дүүргээд. hаяар тракторнуудаа хуу түгэд бэлэн болгожо гаргахамнай. Үрэhэ хүрэнгэшье гүйсэд бэлэн.

Ажалай эмхидхэл тушаа хоёр үгэ хэлэхэмни. Бидэ мүнөө тусхай комплексно бригадын мэдэлдэ байнабди. Иимэ байхадаа трактор, машиные зүбөөр ашаглаха хэрэгтэмнай hаад ушаруулагдана. Комплексно бригадын бригадир өөрөө мэдээд, али нэгэн трактор фермэ, гүүртэдэ тэжээл зөөхыень эльгээжэрхихэдэнь, тракторна бригадын бригадир мэдэнгүй hууха юм. Тиимэhээ механизаторнуудай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, хүтэлбэрилхэ аргагүй болоно.

Саашадаа урдын МТС байhандал адлирхуу тусхай тракторна бригадануудые эмхидхээ hаа дээрэ гэжэ hанагдана. Тиихэдээ тэдэ бригаданууд хэтэрхы ехэ байха ёhогүй, хүтэлбэрилхэ талаар хүндэ болошохо бшуу.

МАШИНА ТЕХНИКЭДЭ—НАРИН ХАРУУhАН

Хориин аймагай Чисаанын совхозой главна инженер Ц. А. ЖАНАЕВАЙ үгэhөө

Машина, тракторнуудые дүүрэн хүсэндэнь, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула hайнаар заhабарилха, техническэ харууhа зүбөөр хэхэ хэрэгтэй байhаниинь хэндэшье мэдээжэ.

Урдань манай механизаторнууд трактор, машинын эбдэрхэдэ өөhэдөө мастерской ошохо, мүн техническэ харууhа хээбди гэжэ баhал өөhэдөө трактораа хэдэн час носохо. Иигэжэ техникын миин байха саг тон ехэ болодог hэн. Тиигээдшье техническэ харууhаншье шанартай hайнаар хэгдэдэггүй байhаниинь элитэ.

Чисаанын совхозойхид 1963 онhоо хойшо Омско областиинхидай жэшээгээр трактор, машинануудта техническэ харууhа хэхэ. тоhо, түлишөөр хангаха тусхай звенонуудые бии болгоо юм. Отделени бүхэндэ дүршэлтэй hайн механизаторнуудhаа бүридэhэн 2—2 мастер-наладчигууд тусхай трактор гү, автомашинатай ябаад, хүдэлжэ байhан трактор, комбайн, машинануудта байра дээрэнь техническэ харууhа, бага зэргын заhабари хэнэ, тоhо, түлишыень хэжэ үгэнэ. Бүхы хэрэгсэл, түхеэрэлгэ, түлхюур, зэмсэгээр түгэс хангагданхай эдэ звенонууд тон богонихон болзор соо трактор, машинануудые hайнаар угаагаад, яндайшатар тоhодоод орхино ха юм. Мүн тусхай талоноор түлищыень үгэдэг гуримтай болообди. Энээнэй ашаар трактор бүхэниие заабол хаhа саг соонь байлгажа, техническэ харууhа хэхэ, тоhыень hэлгэхэ арга олгогдоно. Хэрбээ механизаторай ямар нэгэн ушарhаа трактортаа техническэ харууhа хэхыень байгаагүй hаань, тэрэ талон үгтэхэгүй, түлишөөр хангагдахагүй ха юм. Тиимэhээ болзоройнь ерэхэдэ тэдэнэр трактораа эрхэ бэшэ байлгажа, техническэ харууhа хэхэ баатай болоно.

Шэнэ гуримаар хүдэлдэг болоhоной ашаар зөөлэн хахалалгын гектар бүридэ хэгдэhэн тракторай заhабарилга, техническэ харууhанай гаргашада 1963 ондо 63 мүнгэн гаргашалагдаhан байбал, харин 1965 ондо тэрэнь 53 мүнгэтэ болоо. Трактор, машинын бага зэргын юумэнhээ hаатаад, миин байха ушар hураггүй үсөөрөө.

Тиигэбэшье гансахан энээгээр машина техникын эбдэрэлгэ, hааталга үшөөл дүүрэн усадхагдажа шададанагүй. Тиимэhээ эбдэрhэн трактор, машиные байра дээрэнь заhаад ябаха нэгэ гү, али хоёр тусхай заhабарилгын нүүдэл мастерской ажахы соогоо эмхидхээ hаа яахаб гэжэ hанагдана.

Бидэ үнгэрэгшэ зун Охин-Булагай совхозой заhабарилгын мастерской ошожо хараад, тэрэнэй жэшээгээр МТМ-гээ ажахын тоосоондо оруулжа, трактор, машинануудые түхэреэн жэл соо заhабарилдаг болообди. Даб дээрэ манда саг үргэлжэ хүдэлхэ дүршэлтэй заhабарилагшад, механизаторнууд дуталдана. Мүнөө энэ асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулнабди. Энэ талаар түрүүшын алхам хэжэ байгаашье hаа, мастерскойгоо ажахын тоосоондо оруулжа, заhабарилга хэхэ тодорхой түсэб даабари үгөөд, запасной часть, мүнгэ зөөри гаргашалгын нарин лимит табяад байхада, юумэ hураггүй гуримтай болоо. Оройдоол 6 hара тухай шэнэ гуримаар хүдэлөөд байхадаа, мастерскоймнай 4800 түхэриг мүнгэ зөөри алмаа.

Энээнhээ саашадаа машина техникэеэ бүри hайнаар ашаглажа, нарин нягта харууhа эмхидхэжэ, гансашье МТМ бэшэ, мүн бүхы тракторна бригадануудаа ажахын тоосоондо зүбөөр оруулжа, ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлхэ байнабди.

ТООЛОХО, ХИНАХА САГ ЕРЭЭ

Мухар-Шэбэрэй „Эрдэм" совхозой тоо бүридхэгшэ-нормировщик нүхэр КАДИНЕВАГАЙ үгэhөө

Олон жэлэй туршада манай машинно-тракторна мастерской ямаршье тусхай эмхи гуримгүйгөөр хүдэлдэг байhан. Хүнүүдэй хэhэн ажалые наринаар бүридхэхэ, хинан шалгаха гээшэ тоогдогшогүй hэн. Механизаторнууд хэhэн ажалайнгаа үрэ дүн мэдэдэггүй бэлэй.

Тиигээд 1961 онhоо эхилжэ механизаторнуудай ажалые гуримшуулха, тоо бүридхэл, тоосоо hайжаруулха гэжэ оролдожо захалаа hэмди. Трактор, комбайн бүхэнөөр хэhэн ажал, мүн гаргашыень наринаар тооложо ороообди. Трактор, комбайн бүхэндэ тусхай хуудаhа нээжэ, тэрэнэй нэгэ таладань хэгдэхэ бүхы хүдэлмэриин хэмжээн, гаргашын лимит (тэрэ тоодо салин хүлhэнэй, заhабарилгын болон бусад хэрэгсэл) бэшэгдэдэг. Нүгөө таладань бодото дээрээ хэгдэhэн хүдэлмэринь, гаргашань hара hараар, кварталаар бэшэгдэнэ. Тэрэнhээ гадна, механизатор бүхэндэ тусхай дэбтэр бии. Тэрээн соо трактор, машинада хэрэгтэй юумэ абаhаниинь тэмдэглэгдэдэг. hарын үнгэрхэлөөр тэрэ дэбтэрынь нормировщигто ороод, тусхай хуудаhанда (лицевой счёдто) бэшэгдэдэг юм.

Хэрбээ механизатор оролдосотойгоор ажаллажа, мүнгэ зөөри алмаhан байбал, тэрэ алмалтынгаа 40 процентые абадаг гуримтай. Тиигэжэ жэл бүри олон механизаторнууд иимэ шагналда хүртэдэг боложо байнхай. Үнгэрhэн хоёр жэлэй туршада 24 тракторист, 14 комбайнер мүнгэ зөөри алмаhанай түлөө урмашуулагдаhан, тэдээндэ 2465 түхэриг түлэгдэhэн. Зарим механизатор 200 түхэриг хүрэтэр мүнгэ абаа. Мүнгэ зөөри алмаhанай түлөө тракторно-таряан ажалай бригадын бригадирые техникын талаар орлогшодо алмагдаhан мүнгэнэй 10 процентнь үгтэдэг. Зүгөөр жолоошодто иимэ урмашуулга байхагүй. Энээниие манай дутагдал гэжэ тоолохо байнаб. Тиин жолоошод түлишэ алмаhанай, резинэ мөөрнүүдые hэлгэнгүй удаан ябаhанай түлөө нэмэлтэ түлбэридэ хүртэдэг юм. Хэрбээ түлишэ нормоhоо үлүү галдабалнь, тэдэнhээ өөhэдhөөнь үлүү гаргашын мүнгэ даража абадаг гуримтайбди.

Запчастьнуудай гаргашада складуудые даагшанар хиналта табидаг. Хэрбээ хэрэгтэй частьнуудые абаха нормоёо механизаторай хүсэлдүүлбэлнь, тэрээндэ дахин үгэхэеэ болидог. Тиигээд юун дээрэhээ боложо нормоhоо үлүү частьнуудые абаха ушартайб гэжэ хаража, шалгажа үзэнэбди.

Нүгөө талаhаа, механизаторнууд бидэндэ өөhэдтэмнай үлүү, абаагүй юумэнүүдые бэшэжэрхёогүй юм аа гү гэжэ ходо шалгажа байдаг. Иигэжэ хоёр талаhаа хиналта табихада элдэб үлүү гаргаша хэгдэхээ болино бшуу.

Иимэ тусхай дэбтэрэй нюур бүхэндэ механизаторай хэhэн ажалые, гаргашыень бүридхөөд байхада, ямар болзорто техническэ харууhа хэхэ хэрэгтэй байhаниинь элиржэ үгэдэг ха юм.

Тиигэбэшье машинно-тракторна мастерскойдо ажалладаг хүнүүдтэ салин хүлhэн нарядаар түлэгдэнэ. Хэдышье манай хиналта табижа байбал, хэhэнhээнь дээгүүр наряд бэшэгдэхээ hанадаг байха юм. Мүн хүдэлмэришэд наряд хаалгаха гэжэ нилээд сагаа миин барана. Юрэдөө саашадаа мастерскойгоо Охин-Булагай совхозой мастерскойн гуримаар ажахын тоосоондо түргөөр оруулха хэрэгтэй гэжэ hананаб.

Тракторнуудые «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй мастерскойдо заhабарилхада мүнөө дээрээ гарзатай байна. Заhабарилгын үнэ сэн ехэ байхаhаа гадна, шанарынь бирагүй муу байhаар.

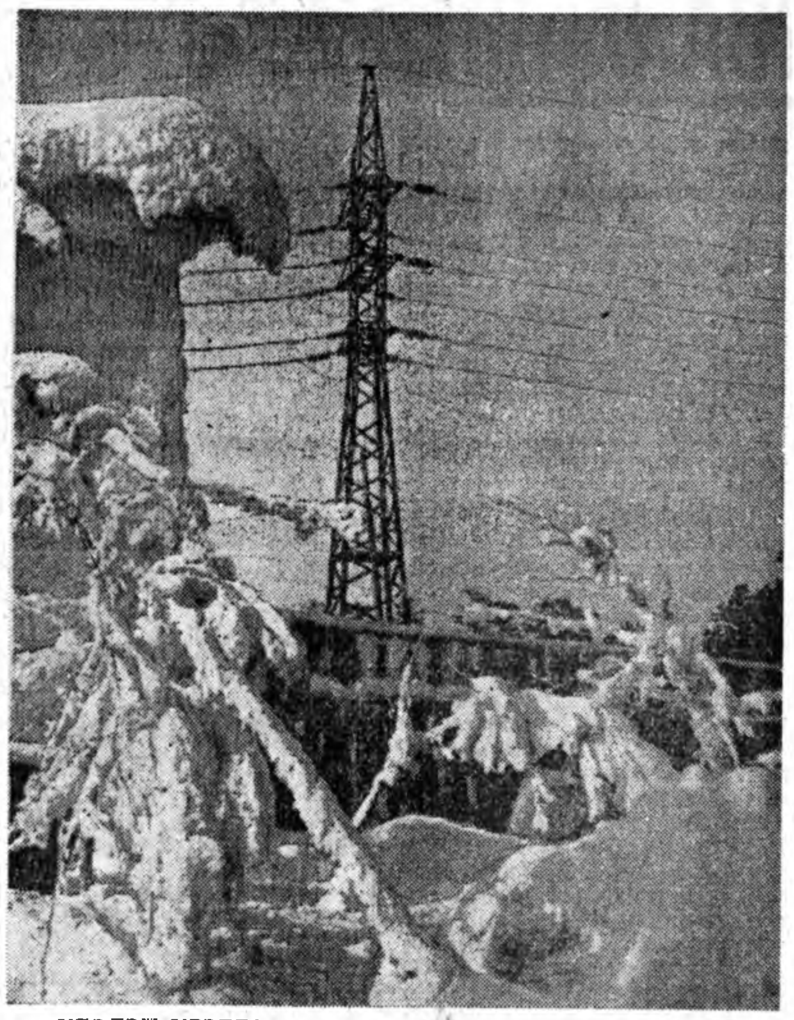

ҮБЭЛЭЙ ҮЗЭГДЭЛ. П. ЯХНОВЕЦКИИН фотоэтюд.

ХОРИН ДҮРБЭН ЖЭЛ БОЛООД...

АЛЕКСАНДРА Родионовна Перевозкинагай таһалгада үеэлэнь—Кондрат Епифанович нэгэ залуу хүнөөр орожо ерэбэ.

— Танинагүй гүш?—гэбэ үеэлэнь.

Эли бодо сэдьхэлээ худалһэн танигдаагүй хүнэй хажууда ошоод, Александра Родионовна боробтор нюдэ руунь сэхэ хараба. Удаань залуу хүбүүнэй дэгэлэй заха буулгахадаа, хүзүүндэнь байгааша мэнгэ харажархёод:

— Коленька, хүбүүмни...—гээд хашхаржархиба.

Уйлаганажа байһан Александра Родионовнае Николай тэрэ дары тэбэрижэ, таалан:

— Эжымни, түрэһэн эжымни...—гэжэ дабтана.

Дайнай үедэ бэе бэеэ алдаһан Минск хотын багша Николай Иванович Перевозкин, тэрэнэй эхэ Александра Родионовна Перевозкина 24 жэл үнгэрһэн хойно Брянска областиин Новозыбково хотодо уулзаба.

...Перевозкинтоной бүлэ Белостогой областиин Цехоновец хотодо (мүнөө арадай Польшын Белостогой воеводство) дайнай хүлдэ дайрагдаа һэн. Хахад жэл урда тээнь районой газарай таһагые даагша байһан, коммунист Иван Егорович Перевозкин оһол аюул боложо наһа бараһан юм. Фашистнуудай бомбо хаяхада, Александра Родионовна долоотой Коля, жэлтэй Валера хүбүүдээрээ ойдо хоргодоһон. «Гэртээ харижа документнүүдээ абаад ерэ, би үхибүүдээрш байгуужаб»,—гэжэ хүршэ Голубева Перевозкинада хэлэһэн байгаа хаш.

Александра Родионовнагай гэртээ ерэхэдэнь, гэрынь бута һүрэшэһэн байба. Тиигээд лэ Перевозкина гэрэйнгээ бутархада өөрөө даруулщоо юм ха гэһэн һураг ойдо дуулдаһан байгаа бшуу.

Энээн тухай Голубева дуулахадаа, хоёр хүбүүдыень абаад саашаа ябаа юм һааб даа. Тиимэһээ Александра Родионовнагай бусажа ерэхэдэ, мүнөөхи газартань хүн үгы байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хүбүүдэйнгээ хуби заяан тухай юушье мэдэжэ шадаагүй.

Он жэлнүүд үнгэрөө. Дайншье дүүрөө. Амгалан тайбан хорёод жэл үнгэрбэ. Теэд Александра Родионовна үсэд нэтэрүүгээр хүбүүдээ бэдэрбэшье, баярламаар харюу абадаггүй байба.

1965 оной сентябрьда «Маяк» радиостанцида хандахыень хүнүүд зүбшэлбэ. «Маяк» хүбүүдыетнай бэдэржэ байна гэһэн телеграмма уданшьегүй ерээ. «Минск, 23, Николай Келдышэй уйлсэ, 18, квартира 49 гэжэ адрестай Перевожкин Николай Иванович гэжэ хүндэ бэшэг бэшээд туршагты даа. Ямар харюу абаһан тухайдаа: Москва, Лаврушинска переулок, 17, уран зохёолшо Агния Барто» гэһэн телеграмма уданшьегүй ерээ бэлэй.

Николай Иванович гээшэ хүбүүнэйнь нэрэ обогто адли. Теэд юундэ Перевозкин бэшэ, Перевожкин байгаа хаб?—гээд Александра Родионовна бодолгото бэлобо. Тиигэжэ байтараа, долоотойхон Коля хүбүүмни «з» үзэг үшөө хэлэжэ шадахагүй байһан байгаа бшуу гэжэ һанаандаа оруулба.

Энэ үеэр Минск хотын Николай Иванович Перевожкиной гэртэхин баһал сэдьхэлээ хүдэлжэ байбал. Александра Родионовнагай хүбүүдымни бэдэрэлсыт гэһэн гуйлтые радиогоор дамжуулхыень шагнаһан хүршэ Юрьева Николайда дуулгаһан байгаа бшуу. Юрьева Николайтай хөөрэлдөөшөөрөө һанаагаа амарангүй, «Маяк» радиостанцида өөрынгөө тухайламжа тухай дуулгаа ха юм.

Тиихэдэнь, Ангия Барто тэрэ телеграмма Новозыбково хото эльгээһэн байгаа.

Нарибшалан шалгажа үзэхэдэнь, Николай Перевожкин үнэхөөрөө Александра Родионовнагай түрэһэн хүбүүн болошобо. Тэрэнэй обогынь хүүгэдэй байшанда буруугаар бэшэгдэшэһэн байгаа.

Александра Родионовнагай хоёрдохи хүбүүнэй хуби заяан ямараар тохёолдоо хаб? Мүн тэрэнышье олдожо магад. Перевозкинтонтой хамта нютагһаа гараһан, Александра Родионовнае гэртээ даруулжа үхэшоо гэжэ ходо һанажа ябаһан Голубева амиды байжа, ехээр туһалаа бшуу.

Мүнөө Минскдэ ажаһуудаг Голубева нимэ юумэ хөөрэбэ: 1941 оной июнии 23-да Белостогой областиин Белосток-Волковыск шоссе харгыда дүтэхэнэ һуурин, үхибүүгүй нэгэ айлда Валерий Перевозкиние тэрэ эхэнэр орхиһон байгаа. Удаань 1941 оной августын дүүрэтэр Волковыск городто дүтэхэнэ, Каменец тосхондо Курилов (али Курилович) гэжэ хүнэйдэ Голубева байрлаа. Голубевагай Валеркые орхёошо айлыень мэдэхэб гэжэ тэрэ хүн хэлэһэн байна.

Валерие бэдэрэлгээ ургэлжэлһөөр. Польшын Арадай Республикын туһаламжатайгаар Александра Родионовнагай хоёрдохи хүбүүншье олдожо магад.

Александра Родионовна Минск ошожо ерэхээр түхеэржэ байна. Николай хүбүүниинь һамгантаяа, Оксана басагантаяа хүлеэнэ.

Арон ЭПШТЕЙН, (АПН).

61 градус хүйтэн болобо

ЭРХҮҮ, январиин 20. (ТАСС-ай корр). Катангска районой Ербогачен тосхондо 61 градус хүйтэн болоо. Иимэ хүйтэн болохонь эндэ оройдоошье үзэгдөөгүй юм. Энэнь хэдэн олон жэлэй январь һарын дунда зэргын хүйтэндэ орходоо хоёр дахин шахуу ехэ байна бшуу. Иимэ хүйтэнэй болоходо бүтүү манатай байгаа.

Ойдо гараһан ангуушад дулаан балгааһануудтаа һуужа, хүйтэнэй шоморон үнгэрхые хүлеэхэ баатай болоһон байна. Зарим газарнуудта транспорт ябуулагдахаяа болёо, хээрэ хэгдэдэг ажал хүдэлмэри зогсоогдоо. Үхибүүд һургуулидаа ошоогүй. Имагтал магазинууд, столовонууд, почто болон бусад эмхи зургаанууд хүдэлмэрилһэн байна.

Сагаан шарайн

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, саһан орохогүй. Һулаханаар һалхилха. Байгал шадар 22—27, бэшэ нютагууд та 25—30 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Улаан-Үдэдэ бүрхэгшэг аад, саһан орохогүй, һулаханаар һалхилха. Үдэртөө 28—30 градус хүйтэн болохоор багсаагдана.

ЗАМБИ ТҮБИИН ЗҮГ ЗҮБХИС БҮХЭНҺӨӨ

ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН РАДИО

ЕХЭЭР ҺАЙШААНА

УЛААН-БААТАР, январиин 20. (ТАСС). Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай шэнэ договор Советскэ Союзай болон Монголой Арадай Республикын хоорондо КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Советскэ Союзай партийно-правительственна делегациин энэ аяншалха үедэ баталагдаһан байгаа. Энэ договорые Монголой Арадай Республикын ажалшад ехэ һайшаалтайгаар угтаа. Орон дотор хаа хаанагүй — предприятинууд, эмхи зургаанууд, гүрэнэй ажахынууд болон хүдөө ажахын хамтаралнуудта митингнүүд боложо, аяншалгын дүнгүүдые болон тэрэнэй үедэ баталагдаһан документнүүдые ажалшад нэгэн дуугаар һайшаана.

Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай МНР СССР хоёрой хоорондо шэнэ договор баталалга манай арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай түүхэдэхи ехэ ушар болоно гээд Улаан-Баатартахи түлишөөр хүдэлдэг электростанциин цехүүдэй нэгэнэй эмэгтэй хүдэлмэрилэгшэ З. Одгэрэл митинг дээрэ мэдүүлээ.

КАНАДЫН КОМПАРТИ ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭНЭ

Канадын Компартиин Национальна комитедэй пленум Торонтодо боложо, орон доторхи байдалые зүбшэн хэлсээ, 1966 ондо партиин ябуулга хэхэ программые хараалаа.

Канадын Компартиин Национальна комитедэй генеральна секретарь Уильям Каштан пленум дээрэ тоосоото элидхэл хээ. Канадын компартиин делегациин ДРВ-дэ һаяхан аяншалһан тухай Национальна комитедэй түрүүлэгшэ Тим Бак пленумдэ элидхэһэн байна.

Холбоото Штадуудай гадаадын политическэ эзэрхэг түримхэй хараа шугамые Л. Пирсонэй правительствын дэмжэдэг байһаниинь пленумэй баталан абаһан резолюцинууд соо буруушаагдана. Канадын экономикодо Америкын монополинуудай бүри ехээр эзэрхэдэг боложо байһанда һанаата болоһоноо элирхэйлэн мэдүүлнэ, амгалан ёһоной, Канадын национальна аша туһада таарууу гадаадын политикын болон оронной экономикын Холбоото Штадуудһаа дулдыдангүйгөөр хүгжэхын түлөө тэмсэхэдээ, орон соохи зүүнэй үзэл баримталдаг бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэмэл ябуулга хэхые уряална.

(ТАСС).

Хүгжэжэ байһан оронуудта туһаламжа

НЬЮ-ЙОРК, январиин 20. (ТАСС). Алжир, Инди, Сомали, Куба болон бусад оронуудай экономикые хүгжөөхэ, тэндэ кадрнуудые бэлэдхэхэ, научна шэнжэлэлгэнүүдые хэхэ 82 проект зохёохын тулада мүнгэ зөөри угэхэ гэжэ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци шиидхээ. Экономическа хүгжэлтын хэрэгламжэдэ зорюулагдадаг ООН-ой тусхай фондын эрхилэгшэнэрэй соведэй заседани дээрэ энээн тухай соносхогдоһон байна.

Гаванын университедэй технологическа факультедые үргэдхэхэ гэжэ хараалһан Кубын проектын гаргашада мүнгэ һомолхые Америкын делегат Рузвельт буруушаагаа. Энэ буруушаалгын политическэ шэнжэтэй байһыень Советскэ түлөөлэгшэ М. М. Тарасов элишэлһэн байна. Сүлөөтэ аралые экономическа талаар хашаха кампанида ООН-иие хабаадуулха гэһэн Америкын делегациин һэдэлгэнүүдтэ тэрэ шанга харюу үгөө.

Мензис тушаалһаа бууба

ЛОНДОН, январиин 20. (ТАСС). Австралиин премьер-министр Роберт Мензис тушаалһаа бууһан тухайгаа мүнөөдэр соносхоо гээд Рейтер агентствын корреспондент Канберрэһээ мэдээсэнэ.

71 наһатай болоһон Р. Мензис премьер-министрэй тушаалые 16 жэлдэ дааһан байна.

Австралиин премьер-министрэй тушаалда Мензисэй орондо Гарольд Холт орохо болоо. Тэрэ либеральна партиин парламентска фракциин ударидагшаар Мензисэй орондо мүнөө һунгагдаа гээд Рейтер агентство мэдээсэнэ. Мензисэй кабинедтэ Холт финансын министрэй тушаалые даадаг байһан юм.

Гарольд Холт Австралиин правительствые байгуулхань

КАНБЕРРЭ, январиин 20. (ТАСС). Р. Мензисэй премьер-министрэй тушаалһаа бууһантай дашарамдуулан, Австралиин генерал-губернатор лорд Кейзи правительство байгуулхыень Гарольд Холтдо мүнөөдэр даалгаа. Г. Холт либеральна партиин ударидагшаар мүнөөдэр һунгагдаа.

Балева алуулаа

ЛАГОС, январиин 20. (ТАСС). Нигериин урдын премьер-министр Абубакар Тафава Балева субботодо болоһон сэрэгэй урбалтын үедэ алуулһан байгаа гэжэ мүнөөдэр эндэ зорюута соносхогдоо.

Балевые урдын финансын министр Окотие-Эбо гэгшэтэй хамта восстани хэгшэд хулгайлжа хайшаньшьеб абаашаһан байгаа. Финансын министрэй үхэһэн бэень Баруун Нигериин Абеокута город шадар олдоһон байгаа гэжэ урда тээнь мэдээсэгдээ һэн.

Сайгондо хэдэн офицернүүд арестовалагдаа

НЬЮ-ЙОРК, январиин 20. (ТАСС). Капитанһаа эхилээд доошоо нэрэ зэргэтэй армиин хэдэн офицер эндэ арестовалагдаа гээд Сайгонһоо мэдээсэнэ. Нгуен Као Ки гэгшын «правительствые» унагааха бэлэдхэл хээ гэһэн гэм зэмэ тэдэндэ тохогдоо.

Урда Вьетнамда шэнэ урбалтын эмхидхэгдэжэ байһан тухай зар тунхаг Сайгондо таража эхилһээр хэдэн хоног үнгэрөө гээд «Нью-Йорк Таймс» бэшэнэ.

Баруун Германида иимэ ушар үдэр бүхэндэ боложол байдаг. Вьетнамда Америкын хэжэ байһан уршагта муухай дайн байлдаае буруушааһан митингдэ хабаадагшадые полициинхид арестовална. Франкфурт-на-Майне гэжэ городой багахан басаганай барижа ябаһан плакат дээрэ «Вьетнам руу ямаршье бомбо эльгээхэгүй» гэжэ бэшэгдэнхэй. Энэ зураг «Цайт им бильд» (ГДР) гэжэ журналһаа абтаа.

ТАСС-ай фотохронико.

Ташкентын Деклараци Инди Пакистан хоёрой илалта мүн

ДЕЛИ, январиин 20. (ТАСС). Культурна холбоо хүгжөөхэ талаар индийско-советскэ бүлгэмэй национальна соведэй түрүүлэгшэ К. П. Ш. Менон хадаа Ташкентын Декларацие «Инди Пакистан хоёрой илалта мүн» гэжэ тоолоһон байна. Хэрбээ Советскэ Союзай «угаа ехэ туһаламжа» үзүүлээгүй һаань, энэ илалта туйлаха аргагүй байгаа гээд тэрэ хэлээ.

Ташкентын Деклараци хадаа наһа бараһан премьер-министр Шастри тухай эрхим дурасхаал боложо үгэнэ гээд Менон Тривандрамда болоһон ехэ митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ заагаа.

Эзэмдэгшэд Окинаваһаа гаража ошохогүй

ТОКИО, январиин 20. (ТАСС). Өөрынгөө эзэмдэһэн Окинава арал дээрэ алба захиргаанай эрхые Япондо тэхэрюулэн үгэхые Холбоото Штадууд хүсэнэгүй. Нахада (Окинавын захиргаанай түб) Японой бүлэг журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө, США-һаа Окинавада байдаг верховно комиссар генерал Уотсоной хэһэн мэдүүлгэ энээн тухай гэршэлжэ үгэнэ.

Өөрынгөө сэрэгэй баазануудые үлөөгөөд, эдэ аралнууд дээрэхи захиргаанай эрхые Япондо США-гай бусаажа үгэхэ тухай асуудал мүнөө үедэ Японой правительствада шэнжэлэгдэжэ байнхай гээд Киодо Цусин агентство мэдээсэнэ. Теэд америкын генерал энээн тухай ойн зүндөөшье оруулхые хүсэнэгүй. Эдэ асуудалнууд «хоорондоо угаа ехэ холбоотой, тиимэһээ тэдэние ами аминдань шиидхэхэ бэрхэтэй» гээд генерал мэдүүлһэн байна.

Мүнөө үедэ Окинава арал Холбоото Штадуудай Азида байгуулһан тон томо ракетно-ядерна бааза болгогдонхой. Үнэндөө бүхы засаг түрэнь США-гай верховно комиссарай гарта байдаг юм. Окинавын хүн зон бүхы шахуу эрхэеэ хаһагданхай, окинавынхидай байдал Японой Кагосима префектурын—эгээн лэ үгытэй префектурын — хүн зоной байдалһаа хоёр дахин түлюур муу юм.

ИРАК. БАГДАД. Правительствын байра. Энэ правительство 1966 ондо парламентын һунгалта байшан парламентын ажаллахын тулада баригдаһан юм. Зүгөөр парламентнь зургаа үлүүтэй жэлэй турша соо хүдэлнэгүй. Иракай мүнөөнэй үнгэргэхэбди гэжэ найдуулдаг.

ТАСС-ай фотохронико.

США-һаа хэмэл одон табигдаба

НЬЮ-ЙОРК, январиин 20. (ТАСС). Газарые тойрон дабшаха хэмэл одые агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд Ванденбергдэхи (Калифорни штат) баазаһаа үсэгэлдэр табяа гээд ЮПИ агентствын корреспондент дамжуулна.

«Атлас-Агена» гэжэ ракетын ашаар хэмэл одон табигдаа гэхэһээ ондоо юумэн агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй түлөөлэгшын мэдээсэл соо хэлэгдэнэгүй.

Венгридэ саһан ехээр оробо

БУДАПЕШТ, январиин 20. (ТАСС). Венгридэ саһан ехээр ороо. Полинууд дээрэхи саһанай зузааниинь хахад метр үлүүтэй болоо. Автомобильна болон түмэр замай транспортын ябалгада һаад ушаруулаа. Энэ хёотой тэмсэхын тулада саһа сэбэрлэдэг бүхы техникэ табигдаһан байна. Будапештын хэдэн мянган хүн зон уйлсэнүүдые сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Америкын хоёр самолёт буудуулан унаба

ХАНОЙ, январиин 20. (ТАСС). «Голос Лаоса» гэжэ радиостанциин мэдээсэлһээ үндэһэлэн ВИА агентство иигэжэ дамжуулна. Лаосой агаарай хилые дабаһан Америкын хоёр самолёдые Фу Кут (Сиенкуанг провинци) шадар январиин 16-да Лаосой патриодууд буудажа унагаагаа.

Ядерна бомбо гээгдэжэ үгы болоо

НЬЮ-ЙОРК, январиин 20. (ТАСС). Америкын хэдэн зуун солдат Паломарес (Испани) шадарай газарые тусхай оньһон түхеэрэлгэнүүдээр мүнөө шэншэлэн үзэжэ байнхай. Энэ райондохи Америкын агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй командалагша генерал Делмар Уилсондо энэ шадарай газар нютагай түсэбые вертолёдуудаар буулгажа абаһан фото-зурагууд таһалгаряагүй эльгээгдэжэл байнхай. Дундада далайн эрье шадарай уһануд соо мүн лэ бэдэрэлгэ хэгдэнэ.

«В-52» гэжэ бомбардировщик январиин 17-до Паломарес шадар гэмтэжэ унаһан байгаа. Тэрэнэй тээжэ ябаһан «ядерна» түхеэрэлгэ» самолёдой бутардаһан соо олдоогүй гээд хэблэл мэдээсэнэ.

Стратегическэ авиациин командованиин тусхай түлөөлэгшэд Вашингтонһоо яаралтайгаар ерээ. Энэ ушар политическэ талаар ехэ хэрүүл хёмороо гаргажа болохо байна. Юуб гэхэдэ, Америкын сэрэгэй баазанууд болон аэродромуудай олоор түхеэрэгдэһэн Баруун Европын газар дээрэ энэ бомбардировщик бутаран унаһан байна бшуу.

НЬЮ-ЙОРК, январиин 20. (ТАСС). Паломарес шадар январиин 17-до бутаран унаһан США-гай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй стратегическэ бомбардировщик дээрэ ядерна бомбо бии байгаа гү гэһэн олон тоото асуудалнуудта Америкын агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдһээ Мадридта байдаг түлөөлэгшэд гурбан үдэрэй турша соо харюусангүй, анирагүй байдаг байгаа. Тэһэрэнгүй байха оньһо түхеэрэлгээр хангагдаһан ядерна зэбсэг бомбардировщик дээрэ бии байгаа гэжэ тэдэнэр мүнөөдэр мэдүүлхэ баатай болоһон байна. Ядерна бомбые Америкын солдадууд Паломарес шадар бэдэрһэн зангаараа гээд Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент Мадридһаа мэдээсэнэ.

Санто-Домингодо сэрэгэйхид харата ааша гаргаба

ГАВАНА, январиин 20. (ТАСС). Офицер-конституционалист капитан Рамон Сантьяго оронной урдын президент Хуан Бошой тала баригшадай тоодо оролсодог юм. Тэрэнэй гэрые Доминиканска Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй баруунай үзэл баримталдаг бүлэгэй гэшүүд үсэгэлдэр буудаа. Буудалгын үедэ табан хүн, тэрэ тоодо нэгэ эхэнэр шархатаа. Добтолгын үедэ Хуан Бошой хүбүүн мүн лэ шархатаа гээд Пренса Латина агентствын корреспондент Санто-Домингоһоо мэдээсэнэ.

Япондо газар хүдэлбэ

ТОКИО, январиин 20. (ТАСС). Хонсю аралай түбэй болон зүүн-хойто районуудта мүнөө үглөөгүүр газар ехээр хүдэлөө. Япондо хэрэглэгдэдэг долоон балтай шкалагаар газарай хүдэлэлгын хүсэн эпицентр шадартаа дүрбэн бал болоо. Ниигата префектурын хэдэн городуудта гурбан бал хүсэтэйгөөр газар хүдэлһэн байна.

ОНТОХОН

ТАМХИНША ТАРХАЙ

Тамхинда шуналтай Тархай гэжэ хүн байһан юм гэлсэдэг. Аршам ута шүбүүгтэй, аягын шэнээн гааһандаа набшаһан тамхи нэрэжэ, хорон гашуун утааень хомхойрон һорожо залгидаг, мохиинь малтажа эдидэг бэлэй. Үнгэрхэдөө хара тамхи үйрүүлжэ үндөөд, жажалаадшье туршагша һэн.

Нэгэтэ хүбшын эхинэй буусада хүдэлмэри хэжэ байтарнь тамхиниинь таһалдажа, тархинь үбдэжэ эхилбэл даа. Ама хоолойнь хатажа, араа шүдэдынь хагсажа, хамарынь бүтэн зохолбо. Үргэһэ нойрынь алдагдажа, эдеэ хоолынышье мартагдашалай. Алшуур гааһаяа эбдэжэ ам тамгүй эдихэдэнь, аманайньшье гашалаа гаргабагүй.

Саашадаа тэсэбэгүй, Зүргэ харгыгаар алхалан харайжа ябатарнь, боро толгойн бооридо буруудаа бэлшээжэ ябаһан Борбоон үбгэн ташаагаа туланхай тамхяа баалюулжа һууба. Тэрэнние харахадаа Тархай тэнсэлгүй баясаба. Миһэрэн мэндэшэлээд, тамхи гуйһан хэбэртэй шүдөө хабиран, шүлһөө залгижа байхадань, буруугша Борбоон шогууша хүн байһан тула тамхинша Тархайе гасаалха, гааруулха гэжэ шиидэбэ. «Алшуургүй тамхиншадта заяажа байха тиимэ элбэг тамхитай хүн бэшэб»,—гээд алшуур гааһаяа үбэртэлэн һуурииһаа бододобо. «Бү гасаалыт, нэгэл гааһа тамхи залыт даа. Харюудань үглөөдэр арбан гааһа тамхи асаржа үгэхэлби»—гээд тамхинша Тархай гарһаань шэргүүсэлдэбэ. Буруугша Борбоон гараа һуга татан абаха зуураа: «Үшөө үһэрилдэхэ һанаатай гүш? Шуһаа хатаһан тамхиншан. Арил саашаа эндэһээ» гээд тамхинша Тархайе тарайса түлхижэрхибэ. Уураа хүрэжэ улайшаһан Тархай һүрэжэ бодоод, Борбооной баруун һуга руунь багса ёборон унагаажархёод, үбэрһөөнь алшуур гааһыень абажа тамхи удхажа носоогоод, хэды еды һоросогообо. Харан гэхэдэнь, буруугша Борбоониинь үхэшэһэн мэтэ хэбтэжэл байба. «Нэгэ гааһа тамхинай түлөө хүниие алажархибаб»—гэжэ айшаһан Тархай бэеэ боожо алахаар шиидэжэ, хотогой хуһа бэдэрэн, бушуухан саашаа харайба.

Бүглэржэ унаһан Борбоон ами орожо үндыгөөд, иишэ тиишээ хараашалан байтараа, бүһөө тайлажа баряад, боори өөдэ гаража ябаһан тамхинша Тархайе обёорбо. «Нүхэ-өөр, ерыш наашаа, тамхи татыш! Би шамайе гасаалаа һэмнайб!»—гэжэ хашхараад, газарта хэбтэһэн гааһа алшуураа абажа тамхи носообо.

Тамхинай түлөө хани нүхэрөөшье алажархиха шадалтай ябаһан тамхинша Тархай тухай хэлсэгшэ онтохон энэ гэлэй.

Бато-Мунко ДЫШИНОВ.

ВОЛГО ХАТАН ЭЖЫ

Волго мүрэниие арад зон хэр угһаа хойшо ородой уһа голнуудай хатан эжы гэжэ нэрлэдэг байһан. Амиды хүн тухай дуу дуулаһандал, домог түүхэ хэлэһэндэл тэрээн тухай дууладаг, түүреэдэг байгаа.

Энэ мүрэн Калининска областиин Волговерховье тосхон шадарһаа эхи абажа урдаһан.

Волгодо В. И. Ленин, А. М. Горький, Я. М. Свердлов, Н. Г. Чернышевский, М. Е. Салтыков-Щедрин, Н. А. Добролюбов, И. А. Гончаров, Н. М. Карамзин, А. Н. Радищев, И. П. Кулибин, Н. И. Лобачевский, Ф. И. Шаляпин, Л. В. Собинов, В. И. Чапаев, В. П. Чкалов болон бусад түрэһэн байна.

Энэ мүрэн 3.690 километр утатай. Тэрээндэ судназр ябадаг 70 гол шудхана. Волгын бассейн 1.380 мянган дүрбэлжэн километр талмай эзэлдэг байха юм.

Волгын үргэн дэлюун дайда дээрэ автономито 7 республика, 19 область багтана. Тэдэ республика, областьнуудта 53 миллион (РСФСР-эй бүхы зоной 43 процентнь) хүн ажаһууна.

Волгын эрье дээгүүр, тэрээндэ шудхаһан гол горходые дахажа 373 город, хүдэлмэришэдэй 609 һуурин, хэдэ мянган хүдөө тосхон һууринжанхай.

Совет засагай жэлнүүдтэ Волго мүрэн дээрэ 6 гидроэлектростанци, хэмэл 6 далай байгуулагдаа. Волго-Доной, Волго-Москвагай каналнууд, Волго-Балтийска уһан зам баригдаа.

Оронойнай агууехэ мүрэн—Волго коммунизмын аша туһада ашаглагдана.

(Календарьһаа абтаба).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Партийна хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXIII съездые угтуулан» гэһэн гаршаг доро материалнууд. Хяагтын уһалалгын системын начальник П. Агафоновой «Гектар бүхэнһөө—баян ургаса» гэһэн корреспонденци. КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Л. И. Брежневэй Чехословакиин Социалис Республикын Президент, КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь А. Новотнытой Москвада уулзаһан тухай мэдээсэл.

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаһануудта: республикын механизаторнуудай зүблөөн тухай материалнууд: КПСС-эй обкомой секретарь Н. Е. Медведьевэй элидхэлһээ, элидхэл тушаа хэлэһэн үгэнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэл. Соносхолнууд.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н03364. Зак. № 44.